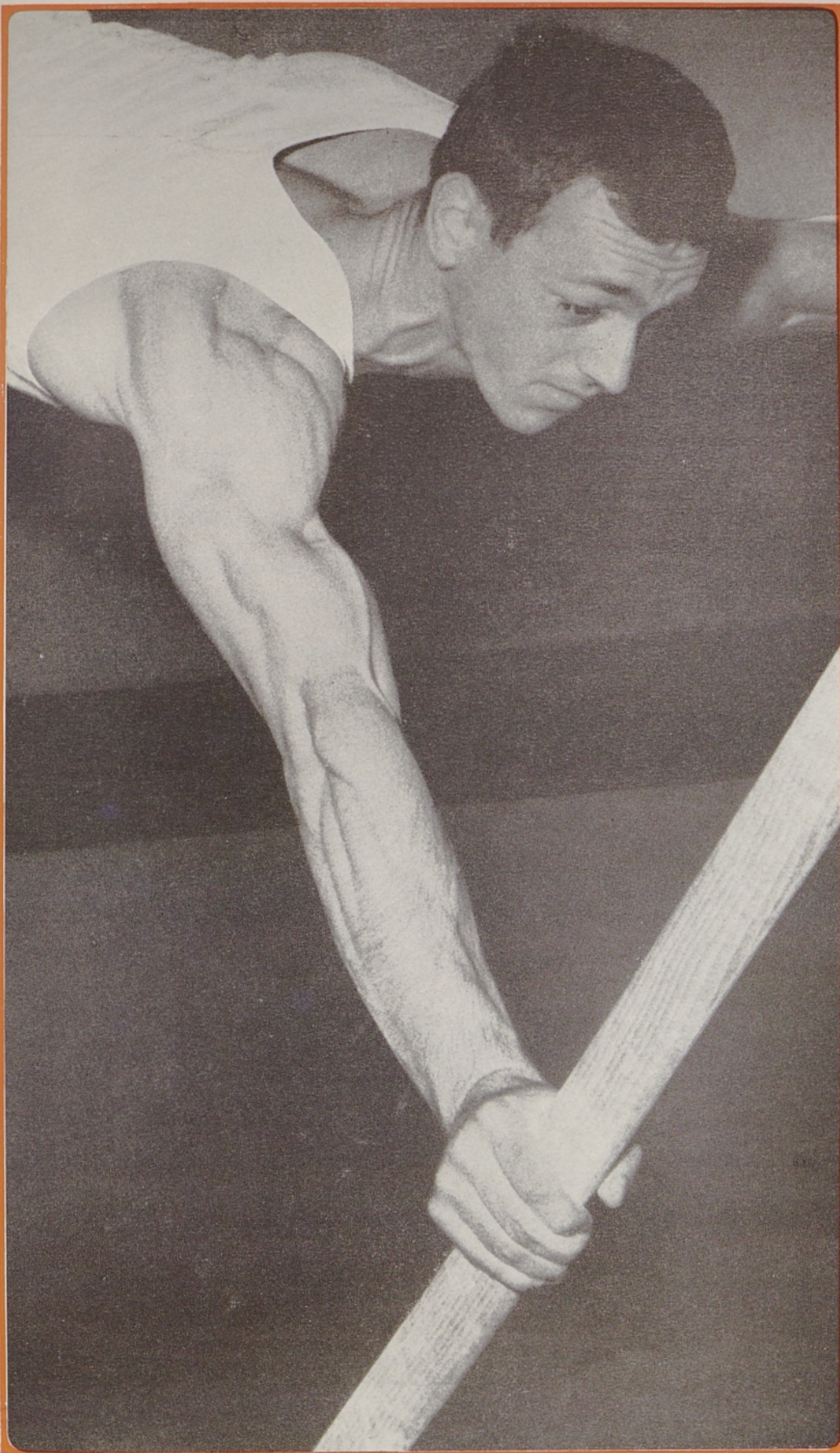

RODNA GRUDA

11

november 1966
revija

Slovenske izseljenske matice

MIRO CERAR

Slika na naslovni strani:
Telovadec Miro Cerar
Foto: Egon Kaše

RODNO GRUDO izdaja Slovenska izseljenska matica v Ljubljani. Uredništvo in uprava: Ljubljana, Cankarjeva cesta 1/II. Ureja uredniški odbor. Glavna urednica ZIMA VRŠČAJ. Urednika: INA SLOKAN in JOŽE PRESEREN.
Grafično oblikovanje: Spela Kalin in Sašo Mächtig.

Izhaja dvanaajstkrat na leto. V poletnem času izideta dve številki skupno. Letna naročnina za prekomorske dežele je 5 ZDA dolarjev. Za plačila iz inozemstva: devizni račun pri NB št. 502-61806-250-45; za dinarska plačila: 501-8-51. Poština plačana v gotovini. Tisk tiskarne »Toneta Tomšiča« v Ljubljani.

**OB 29. NOVEMBRU
PRAZNIKU JUGOSLAVIJE
TOPLO ČESTITAMO
VSEM
NAŠIM ROJAKOM PO SVETU
SLOVENSKA IZSELJENSKA MATICA**

V Kranjski gori (Foto: Dolinšek)

RODNA GRUDA

revija Slovenske izseljenske matice

November

XIII. leto

Št. 11

Vsebina:

Sergej Vošnjak: Praznik Jugoslavije
Jugoslavija danes — Yugoslavia to-day
Ameriški gostje pri Titu
Niko Lapajne: Miro Cerar spet na konju
Marica Benko: Delajo in študirajo
V. S.: Sodobna elektronika 66 — novi
domači uspehi
J. M.: Turizem v Lipici
Rado Vouk: »Nazaj v planinski raj«

Novice iz matice

Za Jugoslovane enaki pogoji kot za domače

Zanimivosti — novice

Jana Milčinski: Nova šola, ki slepim
otrokom prižiga luč
Jože Župančič: 80 let litijske predilnice
B. Kuhar: Slovenska vas včeraj in danes
Letos več kot dvanajst milijonov
tujih turistov
Šport

Kultura

Jana Milčinski: Poet in prevajalec Janez
Menart
I. S.: Zgodovinska pričevanja
Jana Milčinski: »Gorenjski slavček«
in njegova zgodovina
Ina Slokan: Jubilejna številka Prosvete
Rodna gruda in slovenska beseda
Franc Jakopin: Slovenščina nekoč in danes

Otroci berite

Črtomir Šinkovec: Čas deževja
Marija Vogelnikova: Zimska bajka
Vinko Vilfan: Volkovi

Naši po svetu

Naši pomenki

Vprašanja — odgovori

Slovenščina za vas — Slovene for you —
Esloveno para Vd.

Ste že naročili vašo priljubljeno,
bogato opremljeno knjigo

Slovenski izseljenski koledar 1967

Pohitite z naročilom!

KOLEDAR je zbir zanimivih sestavkov in lepih fotografij iz življenja in dela Slovencev doma in drugod, je nov prispevek k zgodovini našega izseljenstva

Razveselite svojce in prijatelje z lepim no-voletnim darilom, kupite knjigo

Slovenski izseljenski koledar 1967

Cena koledarja 1967 je za vse prekomorske države 3 dolarje, za druge enakovrednost v drugih valutah, za Jugoslavijo pa 37,50 N din

Zastopnikom nudimo običajno provizijo

Slovenska izseljenska matica
Ljubljana, Cankarjeva 1/II

V DOMOVINO ALI V INOZEMSTVO
POTUJTE Z LETALI

LJUBLJANA — MIKLOŠIČEVA 34
telefon 313 885

PRAZNIK JUGOSLAVIJE

Sergej Vošnjak

Motiv iz Jajca — rojstnega mesta naše republike Jugoslavije
(Foto: J. Znidaršič)

Dan republike, devetindvajseti november, je brez dvoma naš največji praznik. Ne samo zato, ker smo ponosni na svojo domovino in občutimo moč svečanosti, ko proslavljamo njen dan. Devetindvajseti november nam pomeni vse več. Obuja nam spomin na ljudsko moč in voljo, kako urediti stvari tako, kot si ljudje sami želijo. Sklepi, sprejeti na zgodovinskem zasedanju AVNOJ v Jajcu, so predstavljali prav tisto, kar si je naše, v boju trpeče ljudstvo, želelo. Temelji nove Jugoslavije so bili zgrajeni iz enotnih želja in ciljev milijonov, pomenili so uresničitev vizije, ki je naše ljudi spremljala in vodila pri delu, razmišljanju, skozi ječe, glad in pomanjkanje; skozi boje, žrtve in zmage.

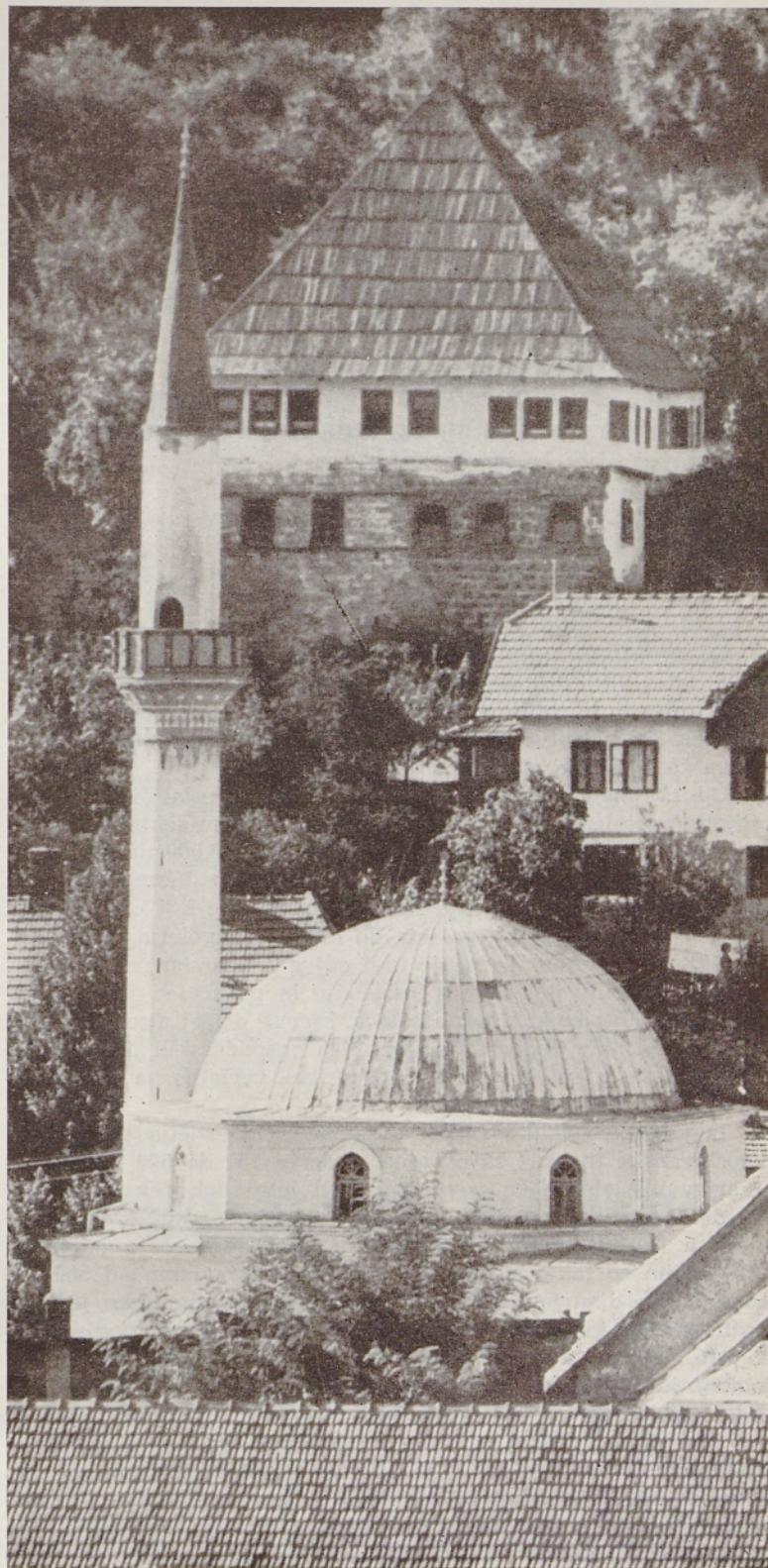
Zato je devetindvajseti november naš največji praznik.

Pot od prvega devetindvajsetega novembra do dandanašnjega je bila dolga, ne po letih, ampak po vsem prehojenem, po doseženem. Boji in osvoboditev domovine, obnova porušenih domov, tovarn in cest, in graditev novega, kar nam naj omogoči lepše življenje. To novo je bilo marsikaj: nove tovarne, ceste, stanovanja, šole, inštituti; nova miselnost, ki je morala in še vedno mora premagovati vrsto zastarelih nazorov; novi odnosi med ljudmi, kjer naj človek postane svoboden ustvarjalec in pravi gospodar svojega dela.

Uresničevali smo programe našega gospodarskega razvoja, pri delu in naporih oblikovali novo miselnost in razvijali smo sistem samoupravljanja. To smo delali in to delamo. Ponekod so bili uspehi večji, ponekod manjši. Tudi napake in slabosti so se pojavljale. Toda volja, da storimo čim več in čim bolje, je bila in je mogočna, silovita. Prav zadnje obdobje, polno naporov za izvedbo gospodarske reforme in politične aktivnosti za uveljavitev načel demokratičnih odnosov in samoupravljanja, znova potrjuje to naše hotenje. Spoprijeli smo se z ovirami, ki zavirajo našo pot naprej. Rušimo in rušili bomo jezove, ki ovirajo naš razvoj, pa čeprav smo te jezove morda nekoč sami gradili. Nočemo samo sloneti na preteklosti, ampak hočemo vse kvalitete preteklosti uporabiti za prihodnost, lepšo in zadovoljnejšo.

Da, dolga je bila pot in naporna.

Dosedanja pot je nakazala novo traso, vse širšo in vse bolj ravno. In lepšo.

Še en pomemben kaŕipot je na tej poti, na poti Republike. Kaŕipot k miru. Velik in blesteč, oglajen s konkretnimi dejanji. Z našimi napori, da si vsak narod sam določa svojo usodo in svojo pot; da narodi medsebojnih problemov ne rešujejo z oroŕjem, ampak z realističnim razumom in sodelovanjem; da pomagamo odpraviti razlike, ki delijo svet. In čeprav na naši zemeljski obli vsi narodi še niso svobodni, čeprav oroŕje velikih še vedno pobija majhne in nedolŕne, je vendar ŕelja po miru, svobodi in enakopravnosti postala prevladujoča med milijoni in milijardami. Ponosni smo, da smo to ŕeljo ne samo pomagali utrjevati, ampak tudi pomagali kazati pot, kako jo utrditi in uresničiti.

JUGOSLAVIJA DANES

Po podatkih v statističnem koledarju je imela Jugoslavija lansko leto 19.503.000 prebivalcev. Ta podatek pa je le pribliŕen, ker je bil zadnji popis prebivalstva leta 1961. Upoštevajoč letni prirastek 250.000 prebivalcev, lahko sklepamo, da bo imela naša drŕava ŕe v sredini tega leta 19.750.000 prebivalcev.

Od skupnega števila prebivalcev je v Jugoslaviji 3 in pol milijone zaposlenih. Večina jih dela v druŕbenem sektorju, medtem ko je v privatnem sektorju zaposlenih le 73.000 prebivalcev. Največ delavcev v druŕbenem sektorju zaposluje industrija. Število zaposlenih v industriji je znašalo lansko leto 1.373.000 delavcev. V obdobju od lanskega leta do letošnjega poletja se število ni bistveno povečalo. To pa je tudi cilj gospodarske reforme, da zmanjšamo priliv delavcev v industrijo in povečamo število delavcev v tistih panogah gospodarstva, kjer se doslej niso tako številno zaposlovali. Jugoslavija ima 2445 gospodarskih organizacij in tovarn. Ta podatek velja za lansko leto, verjetno pa se do danes ni spremenil.

Iz podatkov lahko razberemo, da je investicija povprečne jugoslovanske tovarne za obratna sredstva 150 do 500 milijonov dinarjev na leto. Njen povprečni čisti letni dohodek pa znaša 150 do 500 milijonov dinarjev. Število gospodarskih organizacij s takim čistim letnim dohodkom je bilo lansko leto največje (824). Njim so takoj sledile organizacije z dohodkom od 500 do 1,5 milijona dinarjev čistega dohodka (550), medtem ko je bilo tistih, katerih čisti dohodek znaša od 1,5 do 5 milijard dinarjev na leto, najmanj. Po zgoraj navedenih podatkih lahko sodimo, da so srednje in majhne tovarne in gospodarske organizacije v Jugoslovanski industriji najštevilnejše.

Statistični koledar vsebuje tudi obširne podatke o ŕolah in univerzah. V letu 1965/1966 je bilo na jugoslovanskih univerzah vpisanih 121.824 rednih ŕtudentov (ŕolsko leto pred tem pa 106.000 rednih ŕtudentov). Od tega celokupnega števila jih je diplomiralo 27.922, to je, več sto ŕtudentov več kot lansko leto.

AMERIŠKI GOSTJE PRI TITU

Predsednik republike Josip Broz Tito je sprejel 31. oktobra dopoldne v poslopju zveznega izvršnega sveta skupino ameriških poslovnih ljudi, novinarjev in javnih delavcev, ki so dopotovali v Jugoslavijo. Skupina je na ŕtudijskem potovanju po socialističnih deŕelah Evrope.

Ko je gostom zaŕelel dobrodoŕlico, je govoril predsednik Tito o povojni graditvi in druŕbenoekonomskem razvoju naše drŕave. Posebej se je dotaknil najnoveŕjih dogodkov in pomena gospodarske reforme.

Potem je predsednik Tito odgovoril na vrsto vpraŕanj o mednarodnih odnosih ter jugoslovanski zunanji in notranji politiki.

Ob koncu razgovora se je Henry Luce, predsednik uredniŕstva izdajateljske hiŕe »Time«, ki je organizirala potovanje, v imenu vseh prisotnih toplo zahvalil za sprejem in izročil predsedniku Titu v spomin na srečanje stekleno skulpturo orla.

Med bivanjem v Beogradu se je skupina ameriških gostov pogovarjala tudi z drŕavnim sekretarjem za finance Kirom Gligorovom in obiskala beograjski sejem, predsednik zvezne gospodarske zbornice Anton Bole pa jim je priredil sprejem.

Po dvodnevem bivanju v Beogradu so ameriški gospodarstveniki odpotovali z letalom v Zdruŕene drŕave.

Novi turistični objekti v Budvi (Foto: J. Znidaršič)

Mostar (Foto: J. Znidaršič)

Through data on the communes, districts, Republics, workers' councils or political organizations, population, employment, economy, savings and credits, culturale and art, education, justice, physical culture and international reviews, have been given their place in the »1966 Statistical Year Book« regularly issued by the Yugoslav Statistical Office.

According to data contained in the Year Book, Yugoslavia had 19,503,000 inhabitants last year. Owing to the fact that the last census was made in 1961, it is clear that given figure is merely an estimate. If the annual population growth comes to 250,000, it can be assumed that the country will have 19,750,000 inhabitants by the middle of this year. Yet this is not registered in the Year Book even as an estimate.

Out of the total of 19.5 million Yugoslavs, 3.5 million are employed. Most of them work in economy while the private sector employs 73,000 workers only. The main »employer« in economy is industry which had on its last year's pay lists 1,373,000 workers. In the period between the last and this summer the number of workers did not increase considerably since the economic reform set as its aim slowed down inflow of workers to factory halls so as to employ them in those branches which so far experienced a more moderate rate of expansion.

Yugoslavia has 2,445 factories and economic enterprises. To be more exact, this figure stands for last year and is unlikely to have been altered.

Judging by the available data, the typical Yugoslav factory invests 150—500 million dinars (705 enterprises) into its machines and achieves a net annual income of 150—500 million dinars. This category of economic enterprises was the most numerous last year (824) and was followed immediately by those which »earn« from 500 to 1.5 million dinars (550) while the group of those which earn from 1.5—5 billion dinars is the smallest. The figures above indicate that medium and small factories and enterprises are predominant in the Yugoslav industry of our day.

The Year Book includes extensive data about schools and Universities. University faculties had 121,824 regular students in the 1965/66 school year (106,000 year ago). Out of this total, only 27,922 graduated, i. e. several hundred more than in the preceding year.

JUGOSLOVANSKI ZASTOPNIK ODPOTOVAL V VATIKAN

Nedavno je odpotoval v Vatikan jugoslovanski zastopnik, za katerega so se dogovorili med nedavnim sporazumom med Sveto stolico in našo državo. Jugoslavija je za zastopnika predložila Vjekoslava Cvrlje, dosedanjega republiškega sekretarja za informacije SR Hrvatske. Vatikan pa je poslal v Beograd svojega apostolskega delegata Maria Cagna. Zasedel bo poslopje, ki je last apostolskega sedeža, od l. 1952 pa so v njem stanovale nune.

Po pretrganih diplomatskih odnosih med Jugoslavijo in Vatikanom je koristi Vatikana v Beogradu zastopalo francosko veleposlaništvo.

MIRO CERAR SPET NA KONJU

Niko Lapajne

Miro Cerar s sinom (Foto: E. Kaše)

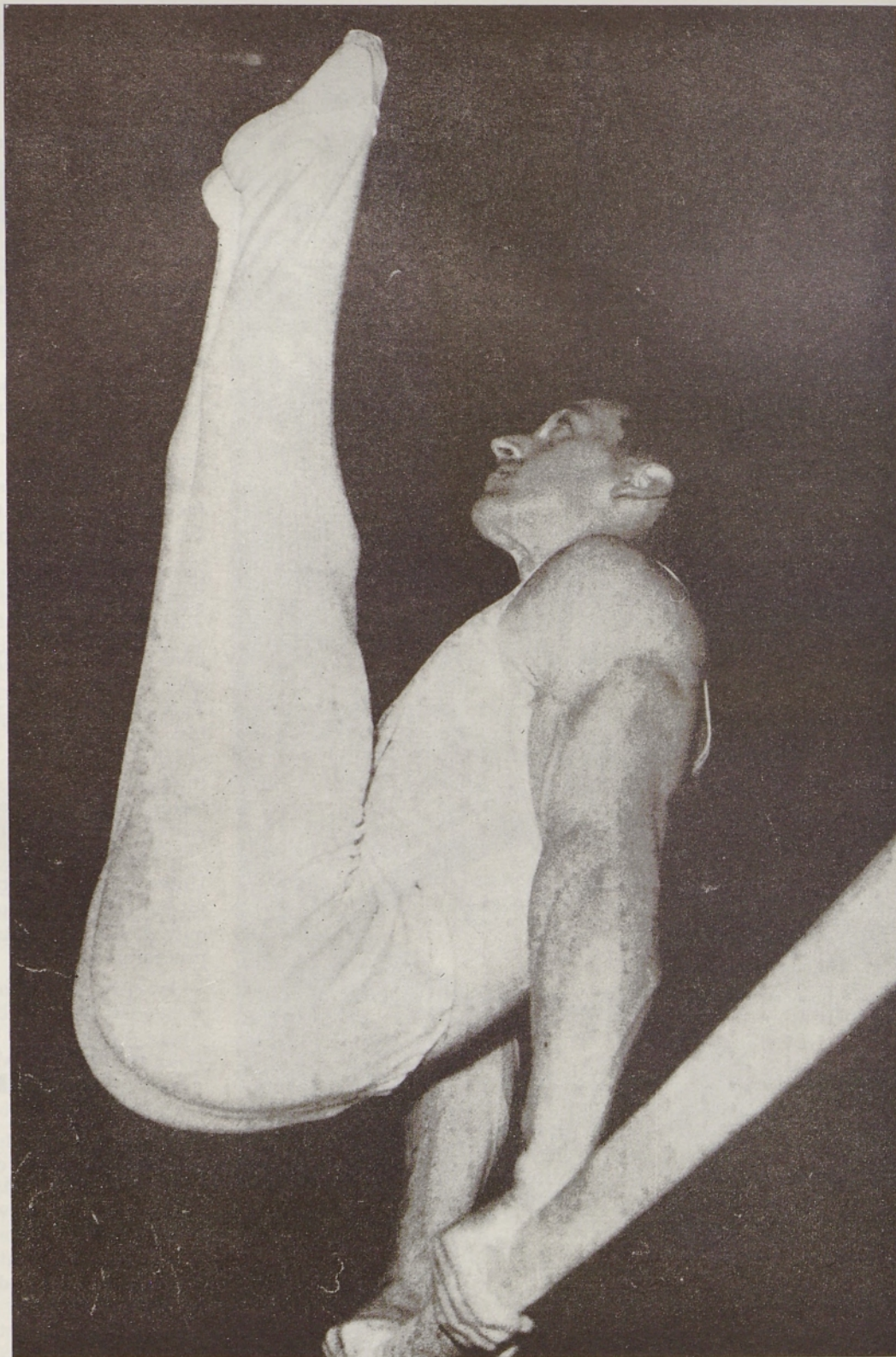
Miro Cerar med vajo na bradlji (kjer je dobil
bronasto medaljo)

Na pravkar minulem svetovnem prvenstvu v orodni telovadbi v nemškem Dortmundu (Westfalija) so med 41 državnimi reprezentancami nastopili tudi naši fantje: Cerar, Kersnič, Brodnik, Küssel, Petrovič in Anič. Med šestimi telovadci, ki so se uvrstili v našo državno reprezentanco, so bili kar štirje Slovenci, bilo pa bi jih celo pet, če si ne bi Šrot zadnji mesec pred prvenstvom resneje poškodoval roke in noge.

Naj si bo tako ali tako — v izredno močni mednarodni konkurenci si je naš najboljši športnik vseh časov — Miro Cerar — spet priboril zlato kolajno. Samo za las je manjkalo pa bi dobil eno izmed kolajn tudi v najtežji tekmovalni disciplini — v dvanajsteroboju — in na drogu, kjer je bil četrti. Pred njim so bili samo odlični sovjetski in japonski telovadci.

Ljubljčan Miro Cerar je že skoraj deset let naš najboljši telovadec. Po poklicu je pravnik, pred kratkim pa je odslužil vojaški rok. Je oženjen in ima tri leta starega sinka, ki gre že zdaj po očetovih stopinjah. Dobra dva meseca pred svetovnim prvenstvom so naši telovadci vsak dan vadili v Narodnem domu in v študijski telovadnici v Tivoliju v Ljubljani. Redek je bil dan, da nista telovadce obiskala tudi Cerarjeva žena in njegov sinko, ki se je

prekopiceval po usnjenih blazinah in sem ter tja z očetovo pomočjo zlezel na konja ali na kroge, pa tudi na drog in kar se da korajžno otepal z nožicami.

Dobra dva meseca so fantje pridno vadili in pilili vaje na posameznih orodjih. Najboljši med njimi — Cerar — je bil hkrati tudi najvztrajnejši. Njegova vztrajnost se mu je tudi tokrat bogato obrestovala. Na najtežjem orodju, na konju z ročaji, je bil spet najboljši na svetu. Ko smo na televizijskih zaslonih spremljali tekmovanje iz Dortmunda, nam je zastajal dih, ko je prišel na vrsto konj z ročaji. Naš Cerar je stopil pred njega, dolgo časa globoko dihal in se koncentriral, potem pa ga je naskočil. Dolgo težko vajo je izvedel brez nape. Roke so z neverjetno zanesljivostjo preprijemale ročaje, noge pa so mu švigale z desnega na levi konec usnjenega konja. Ko je seskočil in zadihani obstal ob svojem konju, se je na semaforju prižgala ocena: 9.80! V dvorani, ki jo je napolnilo več kot 15.000 gledalcev je bila še hip ali dva po-

polna tišina, potem pa je začelo po njej odmevati od gromovitega odobravanja. Naš skromni prvak pa je stal tam skoraj nemočno s solzami v očeh... Spet je svoji domovini priboril najvišje športno priznanje — medaljo, ki jo je že prejšnja leta prinesel iz daljne Japonske, iz Prage, pa tudi z drugih tekmovanj. Miro Cerar je še enkrat dokazal, da je na konju z ročaji nepremagljiv, da je šampion, kakršnih je na svetu zelo malo.

Tudi drugi naši telovadci so se skupaj s Cerarjem kar dobro izkazali. Dosegli so več, kot so pričakovali sami, in več kot je od njih pričakovala naša športna javnost. Kot reprezentanca Jugoslavije so v močni mednarodni konkurenci zasedli visoko sedmo mesto. Pred nami so bile samo države: Japonska kot prva, za njo pa Sovjetska zveza, Češkoslovaška, Poljska, reprezentanca Združenih držav Amerike, ZR Nemčija, za nami pa je bila še vrsta državnih reprezentanc, ki so veljale doslej za boljše od naše.

Po končanem tekmovanju je naš prvak Miro Cerar med drugim dejal:

»Srečen sem, čeprav sem tokrat izgubil naslov svetovnega prvaka na bradlji. Dosegel sem to, kar sem pričakoval. (4. mesto v dvanajsteroboju, 4. mesto na drogu, 3. na bradlji ali bronasto kolajno in 1. mesto oziroma zlato kolajno na konju z ročaji.) Vedel sem, da na drogu zaradi seskoka, v katerem so Japonci največji mojstri, ne bo nič z bronasto kolajno. Zato nisem tvegala. Precej živcev mi je požrl konj, čeprav vem, da sem na njem najboljši. Najmanjši spodrsrljaj bi bil dovolj, da bi bil ob zlato koljano, če ne že sploh ob kolajno, tudi bronasto oziroma srebrno. Skratka zelo sem zadovoljen, zakaj kvalitetni vrh svetovnih telovadcev je zdaj mnogo širši, kot je bil na svetovnem prvenstvu v Pragi in v Tokiu na Japonskem.

Letošnji uspeh v Dortmundu mi je dal nove volje za naprej. Še vestneje se bom pripravljaj za evropsko prvenstvo v Tampereju na Finskem in za olimpijske igre v Mehiki, verjetno pa tudi za svetovno prvenstvo v rodnini telovadbi, ki bo, kakor vse kaže, 1970. leta pri nas v Ljubljani.«

Posebni čestitki je bil deležen po Cerarjevi zmagi na konju tudi trener naše državne reprezentance Jože Senica, mladi profesor telovadbe iz Hrastnika. Vsi naši fantje, kakor tudi vsa naša domovina je

bila na moč vesela, da se je naš najboljši športnik vseh časov spet odrezal tako, kot smo vsi po tihem upali.

Čez dobra tri leta pa bomo za svetovnim prvenstvom v namiznem tenisu, hokeju in veslanju (Bled 66) priredili v Ljubljani še svetovno prvenstvo v telovadbi. Dotlej upamo, da se bo našemu Cerarju pridružil še kakšen naš telovadec, ki bo telovadil in zmagoval tako kot on.

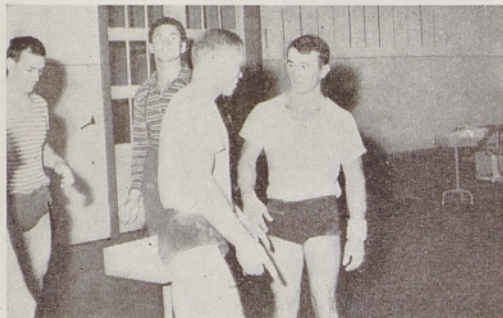

MIRO CERAR ONCE MORE CHAMPION OF THE WORLD

The Yugoslav representatives took seventh place — a very creditable position in the twelve events of the world championship in Dortmund, West Germany. Our best gymnast Miro Cerar took fourth place among the individual competitors. In individual events he won two medals: a gold medal on the horse and a bronze medal on the parallel bars. On the horizontal bar he took fourth place together with the world champion Voronjin of Russia. This is one of the biggest successes Yugoslav sport has ever had.

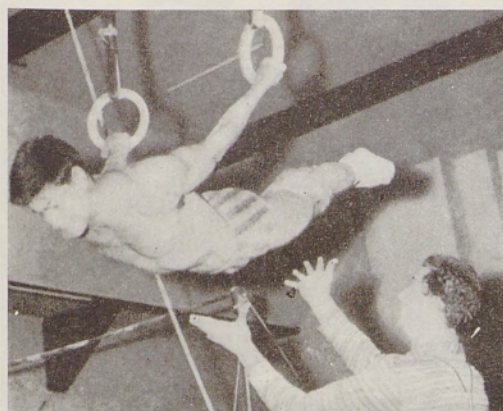
The Yugoslav team included four gymnasts Slovenia, all four of whom gained quite good places. Miro Cerar from Ljubljana has been our best gymnast for 10 years. He is a lawyer by profession, is married and has a three-year-old son, who is already following in his father's footsteps. Miro Cerar's trainer Jože Senica had a share in the special congratulations after Cerar's triumph.

In three years'time we shall have the opportunity of seeing the best gymnasts of the whole world in Ljubljana. Let us hope that by that time our Cerar will have been joined by some other gymnast, who will perform and win like Miro Cerar himself.

Jugoslovanska telovadna reprezentanca med pripravami za svetovno prvenstvo

Telovadec med vajo na krogih (Foto: E. Kaše)

DELAJO IN ŠTUDIRAJO

Marica Benko

Po vsem svetu se študentje preživljajo na najrazličnejše načine. Pri nas je imel v preteklih letih velik odstotek študentov, skoraj polovica vseh, štipendije, ki so jih dajale občine, razne republiške ustanove ali podjetja, zadnje čase pa se uveljavlja nov način pomoči študentom — kreditiranje. Po diplomi mora študent odplačevati ta kredit, določen odstotek kredita pa se mu črta, odvisno od učnega uspeha. V nekaterih primerih se lahko odpusti tudi ves dolg.

Še vedno pa je nekaj študentov, ki se preživljajo samo z različnimi priložnostnimi zaposlitvami. Za te zaposlitve pa se zanimajo seveda tudi tisti, ki imajo kake dohodke, pa iščejo tu samo dodaten vir dohodkov. Za posredovanje zaposlitev študentov skrbi v Ljubljani Študentovski servis, kjer se za delo zanima dosti študentov. Več pa je tistih, ki zaposlitve iščejo kot ponujajo.

Študentovski servis zaposluje študente vseh strok: tehnike, ekonomiste, matematike, fizike, projektante, aranžerje, prevajalce. Iz plakata v servisu lahko razberemo, da se fantje in dekleta poprimejo najraznovrstnejših, tudi fizičnih del, v transportu, skladiščih in podobnem. Najprivlačnejše pa so zaposlitve ob raznih velikih mednarodnih prireditvah, kot je bil »Hokej 66«, razni kongresi idr., kjer delajo kot vodiči, med dekleti pa je najpriljubljenejša zaposlitev — stewardesa.

V preteklem letu je servis zaposlil razmeroma največ študentov fakultete za arhitekturo, nato študentov fakultete za naravoslovje in tehnologijo, filozofske in drugih. Posebno zadovoljni so z razvojem njihovega reklamnega oddelka in oddelka za dostavo mlečnih izdelkov, v katerem je zdaj zaposlenih 30 študentov.

Na servisu so nam povedali, da sodi med najvestnejše v tem oddelku Jože Šilc, doma iz Ribnice. Vso letošnjo zimo je zgodaj zjutraj dostavljal Ljubljančanom na dom mleko, dnevno po 180 steklenic. Ne mraz ne sneg ga nista motila. Tako je zaslužil dnevno po 1500 dinarjev. Jože obiskuje zdaj večerno gimnazijo in bi se rad vpisal na Visoko šolo za telesno kulturo. Rad se pošali, da za bodoče šolanje že zdaj trenira svoje mišice z dviganjem košaric s steklenicami mleka in s hojo po stopnicah. Doma bi Jožetu le težko omogočili nadalj-

nje šolanje, saj je v družini šest otrok in je zaposlen le oče.

Toda med raznašalci mleka niso le fantje iz manj premožnih družin. Tit Ukmar na primer se ni zaposlil zaradi pomanjkanja sredstev, saj je sin premožnih staršev. Povedal je, da bi si rad prislužil nekaj cvenka za potovanje v počitnicah.

Študentke in študentje, ki so nadarjeni za glasbo ali obvladajo katerega izmed inštrumentov, si poleg študija kaj hitro najdejo zaslužek v orkestrih, pri radiu, televiziji in drugod.

V letošnjih zimskih mesecih so se na primer v Šport hotelu na Pokljuki zaposlili štirje študenti: Franc Erjavec s filozofske fakultete, Herman Kunej iz elektro fakultete, Jože Kuzman iz agronomske in Milan Kasesnik iz ekonomske fakultete. Ob klavirju, s kitaro, saksofonom in bobnom so v večernih urah razveseljevali goste na Pokljuki, s tem dobro zaslužili, razen tega pa uspeli prek dneva pridno študirati in opraviti izpite.

Marjeta Badalič ki je študentka slavistike in ji je slovenščina zelo pri srcu ter rada prevaja iz slovanskih jezikov, si je nasla med študijem zaposlitev v uredništvu Pionirskega lista. Prav dobro se spominjam, je dejala, kako sem lansko leto prvič »odjadrala« na teren, oziroma obiskala eno izmed osnovnih šol na Gorenjskem. Bila sem tako v zadregi — je priznala smeje —, da sem prosila fotoreporterja, naj me spremi čez prag osnovne šole.

Na filozofski fakulteti, kjer so v večini dekleta, pa je bila letos najbolj zaposlena Hilda Omerza, uspešna študentka 3. letnika germanistike, ki je v popoldnevih inštruktorica za dopolnilni pouk na osnovni šoli v Ljubljani, kjer si je nabrala že dosti pedagoških izkušenj, kar ji bo v veliko korist, ker se namerava po končanem študiju zaposliti v prosvetni službi. Obiskovala je razen tega še tečaj za stewardeso, saj je dela v turizmu že kar dobro vajena. Vsake šolske počitnice se namreč zaposli kot vodič pri podjetju Kompas, s čimer zasluži tudi več kot 600 tisočakov. S tem denarjem bi se upala sama preživljati med študijem — se je pohvalila Hilda.

Da za študenta ne more biti boljše zaposlitve kot je njegova, nam je zatrjeval vedno dobrovoljni Janez Kolar, študent 2.

Geodet Janez Kolar je sprevodnik na ljubljanskem trolejbusu

Jože Šilc iz Ribnice je bil med najpridnejšimi raznašalci mleka v Ljubljani, zvečer pa je obiskoval gimnazijo (slika desno)

Germanistka Hilda Omerza si je našla zaposlitev kot inštruktorica za dopolnilni pouk na osnovni šoli

letnika fakultete za geodezijo, ki je najvestnejši sprevodnik na ljubljanskih trolejbusih. Na fakulteti pa povedo o Janezu, da prihiti največkrat kar v svoji sprevodniški uniformi na predavanja, od tam pa naravnos spet v službo. Janezov delovni čas je namreč deljen. Šest študentov je zaposlenih pri ljubljanskem transportnem podjetju v sprevodniški službi le v tako imenovanih »konicah«, to je v zgodnjih jutranjih in opoldanskih urah, ko je potnikov največ.

SODOBNA ELEKTRONIKA 66 NOVI DOMAČI USPEHI

Obiskovalec razstave Sodobna elektronika 66, ki je bila letos v začetku oktobra na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani, se je lahko seznanil z najnovejšimi dosežki elektronske industrije tudi tistih dežel, katere imajo slednjo razvito do najvišje popolnosti. Med razstavljavci iz petnajstih držav Evrope, Azije in Amerike, smo srečali podjetja svetovno znanih imen, kakor na primer: Siemens, Phillips, Epsylon industries itd.

Za posebno presenečenje je poskrbelo podjetje Compagnie Francaise de Television, Aisners. To podjetje se že od l. 1958 specializira v barvni televiziji po sistemu Secam. Poleg tega se pa ukvarja tudi s proizvodnjo nekaterih materialov za barvno televizijo. V sodelovanju z RTV Ljubljana so bile v času razstave v Ljubljani redne oddaje barvne televizije. To je bil v Sloveniji prvi direktni prenos barvne televizije s signalom na Krvavcu.

Na razstavi Sodobna elektronika 66 so domači in tuji obiskovalci videli tudi različne novosti s področja elektronike, izdelke tujih in naših domačih podjetij, ki so vsa še razmeroma mlada. Tu moramo predvsem omeniti »Iskro« iz Kranja, ki je danes največje jugoslovansko proizvodno podjetje s področja elektronike, avtomatike, elektromehanike in telekomunikacij.

V dvajsetih letih obstoja se je Iskra izredno razmahnila. Danes združuje 14 samostojnih tovarn s skupno 25 obrati, ki zaposlujejo 14.000 delavcev. Iskra proizvaja dolgo vrsto industrijskih izdelkov od električnih vrtalnih strojev, do raznih gospodinjskih aparatov. Podjetje je organiziralo obsežne razvojno konstrukcijski center pod imenom Zavod za avtomatizacijo. V tem zavodu, ki je nekakšen znanstveni laboratorij s področja elektronike, razdeljen po posameznih proizvodjalnih panogah, deluje okrog 1200 inženirjev. To je dejansko največji laboratorij za elektroniko v Jugoslaviji. To pa je Iskra tudi omogočilo, da je začela z najširšo industrijsko dejavnostjo — prevzemom inženiringa (Engineering) za postavitve kompletnih tovarn v tujini. Očiten dokaz, kaj to naše podjetje zmore, je prav gotovo nedavno zgrajena tovarna v Indiji, ki že uspešno obratuje.

Poleg Iskre so najmočnejši zastopniki jugoslovanske elektronske industrije še Radio industrija Zagreb, Rudi Čajevec iz Banjaluke in Elektronska industrija Niš. ki so skupno razstavili svoje izdelke na razstavi Sodobna elektronika 66 na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani. v. s.

VISOKO PRIZNANJE

Pred Združenimi narodi je predlog, da bi razglasili leto 1967 za leto mednarodnega turizma. Predlog je dala Mednarodna zveza turističnih organizacij, v kateri je tudi Jugoslavija. Za Jugoslavijo ima mednarodno leto turizma še poseben pomen. Oddelek za turizem OZN je sklenil, da bo v Evropi glavna slovesnost ob začetku turističnega leta prav v Jugoslaviji in sicer na Malem Lošinju. To je visoko priznanje naši deželi, ki si ga ni pridobila le s svojo miroljubno politiko, ampak tudi z intenzivnim razvijanjem turističnega gospodarstva.

TURIZEM V LIPICI

Lipico pri Sežani ne poznamo samo Slovenci, temveč tudi mnogi drugi narodi, pri katerih je konjeništvu močno razvito. Letos je postala Lipica samostojen zavod in narodni park in s tem istočasno dobila tudi velik pomen pri razvoju našega konjeniškega turizma.

Vodstvo kobilarne je prišlo do zaključka, da je nujno potrebno približati Lipico slehernemu tako domačemu kakor tudi tujemu turistu. S programom, ki obsega vozne in jahalne točke, je vsekakor uspela pot njenega nadaljnje razvoja. S posameznimi točkami, jahalnimi ali voznimi, spoznajo gledalci vse odlike in lastnosti lipicanca, ki so dokaz njegove vsestranske uporabe. Proti plačilu dobijo domači in tuji turisti, med katerimi je veliko zanimanja pri Tržačanih, konje za jahanje, po želji pa jim je na voljo tudi trener, nekdanji konjeniški kapetan Dušan Karan.

V novejšem času so začeli v Lipici gojiti tudi visoko špansko šolo jahanja, ki bo sčasoma postala enakovredna dunajski in španski visoki šoli. S tem si bo Lipica popestrila konjeniški program, kateremu pa naj bi dodali še revijo rimske konjenice.

J. M.

Slovenski filmi v 17 državah. Za zdaj je rekorder film »Srečno, Kekec«, ki so ga kupile: Bolgarija, Madžarska, Romunija, Holandija, Norveška, Anglija, ZR Nemčija, Združene države Amerike in Izrael. Med drugimi filmi, ki so potovali v tujino, so še: Lucija, Lažnivka, Ne joči, Peter!, Hruške, Ona, on in čas, Turnir pri Šumniku, Nočni izlet idr. Zdaj teko pogajanja za prodajo filma »Amandus«. Za prodane filme bo dobilo podjetje Viba film okrog 80.172 ameriških dolarjev in okrog 52.804 obračunskih dolarjev.

V klubu jugoslovanske ambasade v Parizu so v začetku oktobra odprli razstavo jugoslovanske karikature. Razstavo je omogočila komisija za kulturne slike s tujino. Od Slovencev sodelujeta karikaturista ljubljanskega »Pavlihe« Božo Kos in Albin Rogelj.

NAZAJ V PLANINSKI RAJ

Rado Vouk

Simon Gregorčič

Zelena modra Soča je tisto nedeljsko jutro tiho šumela pod mehko kopreno megle, ki je ležala bela in dremava v prekrasni dolini »hčere planin«. Vzpenjali smo se v strmino, korak za korakom, vse više v planino, k soncu, v prostost.

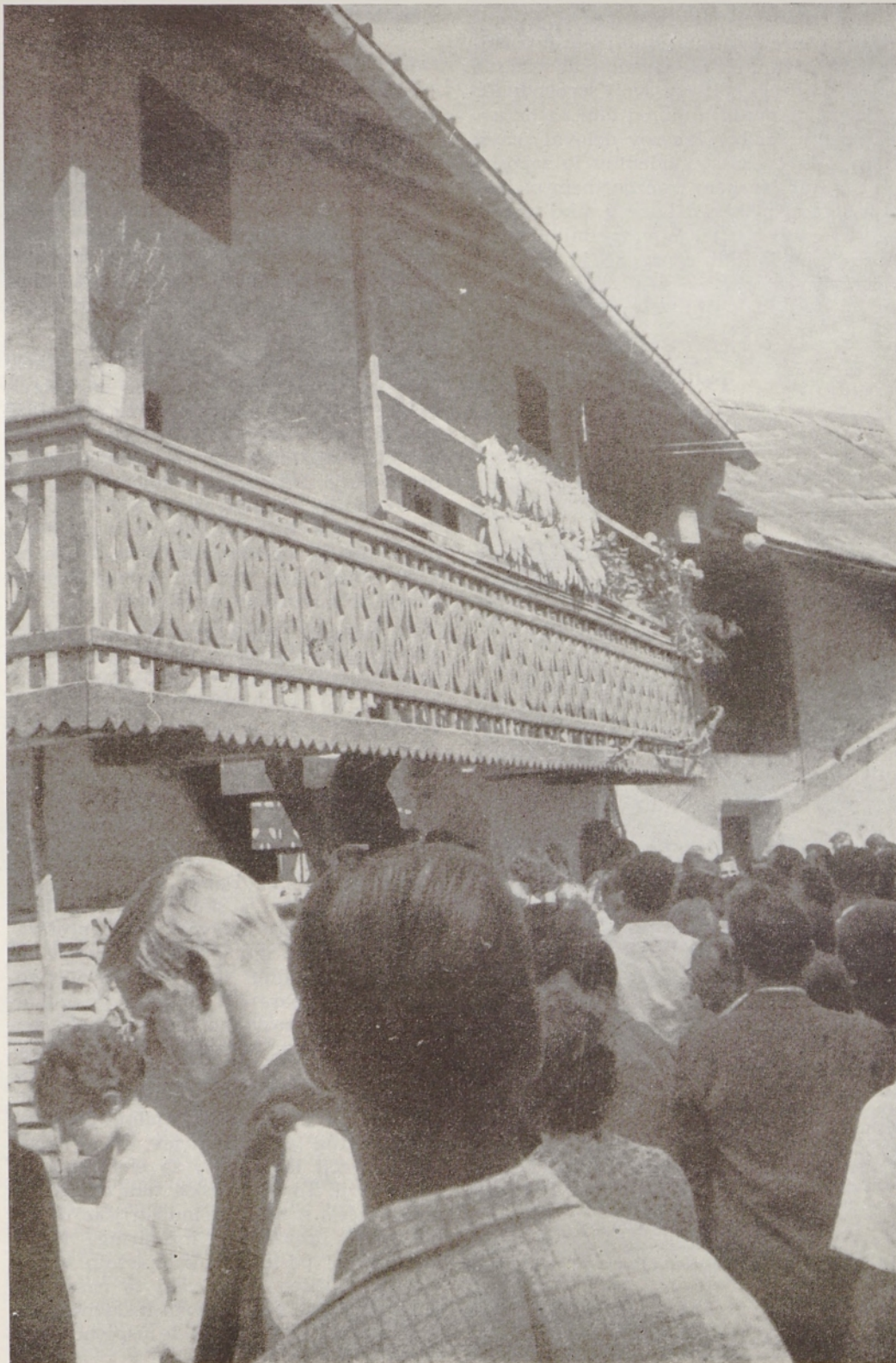
»Strmo je. Mislim, da gremo po pravi poti,« je rekel Lojze.

»Gotovo,« sem rekel. »Le zakaj je dolina vsa v megli?«

Pred nami in za nami, od vseh strani so prihajali glasovi; gosta megla nam je zastirala pogled na to veliko množico ljudi vseh starosti in vseh poklicev, ki so se vzpenjali v hrib, v Vrsno, na Gregorčičevo proslavo. Daleč nekje v dolini je zazvonilo in pred nami se je megla topila v soncu; vse jasnejša so bila prostrana pobočja ponosnega Krna.

Vrsno, rojstna vas pesnika Simona Gregorčiča, gnezdi na valovitem naravnem pomolu krnskega masiva, približno štiristo metrov nad dolino Soče. To je planinski raj »Goriškega slavčka«, prostran in svetel ljubljenec sonca, ki nudi čudovito lep razgled na dolinsko in planinsko stran. Zelena Soška dolina odpira pogled na desetine kilometrov daleč po najlepšem delu slovenske zemlje. Globoko pod nami na debelih belih sipinah pa lesketaje obira ovinke nepozabni preliv planinskih voda bistre Soče.

Samo 47 hiš šteje Vrsno, ki ima 200 prebivalcev, od katerih je samo šest šoloobveznih otrok. Hiše, ozke in visoke, so stisnjene ob tesnih uličicah. Pokrite so s salonitnimi ploščami, včasih pa so jih po-

Ob proslavi pred Gregorčičevim rojstnim domom (slika levo)

Pisatelj France Bevk daje avtograme

Od vsepovsod so prihiteli na proslavo v Vrsno

Znani predstavniki slovenskega javnega in kulturnega življenja na proslavi (Foto: M. Ličen)

krivali s slamo. Gregorčičev rojstni dom stoji nekoliko stran od glavne ceste, ki pelje skozi vas, stisnjen med druge hiše. Pred proslavo 60-letnice pesnikove smrti, ki smo jo 11. septembra letos počastili skupno s 25-letnico vstaje in 70-letnico ustanovitve posoškega planinskega društva, so skromno, enonadstropno hišo prenovili, tako da je dobila spet videz, kot ga je imela še za Gregorčičevega življenja. V njej so uredili pesnikov muzej. Ob številnih predmetih, ki jih je uporabljal v svojem življenju, in so sedaj tu razstavljeni, bi ga človek radoveden povprašal o tem in onem. In Gregorčičev Šimen bi sedel; naočnike bi si pomaknil proti koncu nosu in svoje globoke temnomodre oči bi nad naočniki presunljivo upiral v novega znanca, kakor da mu želi videti do dna duše. Govoril bi počasi in mehko, njegov glas pa bi bil čist in zvonek, skoraj pojoč...

Tisto nedeljo, 11. septembra, ko je pisatelj France Bevk slovesno odprl prenovljeni Gregorčičev dom, je prišlo v Vrsno kakih osem tisoč ljudi s Primorskega in iz ostale Slovenije. Bilo pa je na proslavi tudi veliko slovenskih rojakov iz tujine, zlasti iz zamejstva. Prišli so na vseslovensko kulturno romanje — nazaj v planinski raj. »Zakaj nazaj...« Morda zato, ker je tu tekla zibelka velikega pesnika, ki je tako čisto naš s svojo, v srce segajočo besedo, ker so njegove pesmi našle odmev v tisočernih srcih, ki so jim v najtežjih urah vlivale novih moči, novega upanja v svetlejšo prihodnost. Koliko je po svetu Primorcev, ki so v času »hladnih sap« z gorkega juga odšli in svet, želeč si svobode in boljšega kruha in »mnog nam ljub pozdrav«. In med svoje stvari so, kakor menih svoj brevir, spravili Gregorčičeve Poezije, ki potujejo z njimi... Čista in svetla je bila duša »Goriškega slavčka«, pesnika-duhovnika, ki je skoz in skoz ostal zvest svojemu poklicu. In prav njegova življenjska usoda je pripomogla, da se je pesniško tako razvil in prodril v srce svojega ljudstva, kot le malokateri pesnik pred njim in za njim. V nečem je edinstven, nesmrten. Nemara je pol preroško, pol globoko človeško bistvo njegovega duha in njegovo iskreno čustvovanje tista moč, bogastvo, ki ga današnji svet tako pogreša in se zato v tolikem številu vedno znova vrača k toplemu vrelcu — nazaj v planinski raj, nazaj k naravi, v življenje, k človečnosti, ki bi

lahko rešila mnoga vprašanja današnjega nemirnega sveta.

Hodil sem med tisoči, ki so tisto prekrasno nedeljo polnili skromne ulice Vrsna, okrašene s cvetjem in s pisano podobo življenja. Množica je preplavila tudi ves hrib pred vasjo, kjer je bil osrednji del proslave. In zvonko se je oglasil združeni pevski zbor Dornberk-Branik, ki je med drugim zapel Gregorčičevo »Nazaj v planinski raj«, ki je potem v krajših presledkih ves dan odmevala »po moji, po moji planini«. V trenutkih, ko sem odprl srce občutkom, ki jih je vzbujala vsa ta veličastna pesem vere v vse tisto plemenito in lepo, kar je opeval »Goriški slavček«, sem onemel, kajti ljudstvo, ki se je ta dan zbralo ob svojem poetu, je bilo kakor prerojeno. Kakor bron so donele besede igralca Staneta Severja, ko je recitiral Gregorčičevo »Soči« in »V pepelnični noči« — dve veličastni viziji preroškega glasnika svojega naroda. Koliko mladosti se je zbralo ta dan v njegovem planinskem rajju, koliko sanjavo-modrih oči deklet je pilo prelest tiste nedelje. — Koliko planinskih grč, z globokimi brazdami na obrazu, ožganem od sonca, koliko fantičev z zelenimi klobučki, ki so bili posuti z značkami, je prepevalo in poplesavalo po sončnih tratih planinskega raja. Na tisoče nas je bilo in veličasten je bil občutek enotnosti v veličini nekoga, ki se je že zdavnaj poslovil od nas, vendar je bil prisoten na vsakem koraku, pa čeprav je že daleč čas, ko ga je bilo moč srečati na goriških ulicah. Redki, še živeči ljudje, ki so ga poznali osebno, pripovedujejo: Bil je nadpovprečno visoke, sloke postave in malce suhljatega obraza, ki je bil gladek ter nežnih, skoraj deklinških potez in zagorele polti. Na cesti, pravijo, da je bil večinoma razoglav, ker je neprestano odzdravljaj, saj ga je vsak tretji človek pozdravljaj, zlasti številno dijaštvo. Trdi polcilinder je sukal večinoma v roki. Lepo in visoko obokano čelo in dolgi, temni in gladko počesani, zadaj nekoliko kodrasti lasje so ga delali mladeniško lepega.

Toda tedaj, pred šestdesetimi leti, v sončnih novembrskih dneh se je vrnil tih in spokojen — nazaj v planinski raj, na domače libušensko pokopališče pri Sv. Lovrencu na griču ob Soči, kjer počiva še danes, v zavetju čudovite planinske kulise, okrašene s prostranimi listnatimi gozdovi in z zelenimi planinskimi tratami.

Linda Serro na izseljenskem srečanju
na Veliki planini

Linda Serro Miss SNPJ 1967

Ob letošnjih proslavah dneva SNPJ v Ennon Valleyu so med drugim, kakor vsako leto, izbrali tudi Miss SNPJ. Letos je ta čast pripadla mladi simpatični Lindi Serro, hčerki znanega glasbenika Martina Serra iz Irwina v Pennsilvaniji. Linda se je v preteklih letih odlikovala tudi z veliko aktivnostjo v mladinskih kroških SNPJ in je dobila tudi že več nagrad za literarne prispevke v reviji »Voice of Youth«. Je tudi članica ansambla »The Pittsburgh Junior Tamburitzans«, kjer nastopa kot solistka in je bila lani s tem ansamblom tudi na turneji po Jugoslaviji.

Na obisku v Sloveniji je bila skupaj s starši in sestro tudi letos. Skupno so se udeležili prireditve za izseljence na Veliki planini, ki jo je pripravila kamniška podružnica SIM. Od tod je tudi naš posnetek.

Pozdravi povratnice

Marija Karlin, povratnica iz Francije, ki živi že od leta 1941 v Kamniku, po Rodni grudi pošilja pozdrave prijateljem in znanecem v Francijo, kjer je živela med leti 1924 do 1941. Neposredno pred vrnitvijo v domovino je živela v mestu Harjig blizu Metza. V zadnji vojni je bila hudo prizadeta. Okupator ji je odgnal v taborišče smrti moža in sina. Oba je izgubila. Mož ji je umrl v taborišču Dachau, sin pa v Mauthausnu.

Sama je težko bolna. Zaradi bolne hrbtenice se že od lanskega junija zdravi v bolnišnici v Valdoltri. Tam so jo obiskali predstavniki Društva upokojencev iz Kamnika, kakor tudi predstavnici kamniške podružnice Slovenske izseljenske matice prof. Marica Brejc in tajnica podružnice Klara Perčič. Ob tej priliki je Marija Karlinova sporočila pozdrave vsem znanim in

nepoznanim rojakom v Franciji, predvsem tistim v okolici Metza. Prav vesela bo tudi, če se je kdo spomni s kakšno kartico. Naj ji piše na naslov: Marija Karlin, bolnišnica za kostno tuberkulozo, Valdoltra, Jugoslavija ali pa na Slovensko izseljensko matico.

Vrnili so se za stalno

Pred kratkim nas je obiskal na matici rojak Mario Pillepich iz Fontane v Kaliforniji in nam med drugim povedal tudi, da se je vrnil za stalno v domovino. Zadržali smo se v prijetnem pomenku o društvenem delu med našimi ljudmi v Fontani, o delu slovenskih domov in klubov, o stikih z domovino in izseljenskimi maticami. Videli smo, da je Mario Pillepich v resnici velik poznavalec življenja in dela slovenskih izseljencev ne samo v Fontani (o tem je napisal tudi članek za Slovenski izseljenski koledar 1967), ampak tudi v vseh Združenih državah Amerike. Naselil se je pri sorodnikih na Reki, obljubil pa nam je, da bo tudi v bodoče tesno sodeloval z nami.

Bivši ljubljanski župan Juro Adlešič, ki je ves čas po vojni živel v ZDA, je septembra 1965 prišel v Jugoslavijo na obisk, zdaj pa se vse bolj ogreva za misel, da bi tu ostal za stalno. To nam je povedal ob nedavnem obisku na matici, kjer se je zanimal za nekatere podrobnosti v zvezi z državljanstvom.

Za stalno sta se vrnila v Slovenijo tudi naša stara znanca in prijatelja g. John Klančar in Jože Semrajc iz Puebla, ki sta bila že v preteklih letih večkrat za daljši čas na obisku v starem kraju. G. Klančar bo živel v Ljubljani, g. Semrajc pa zaenkrat v Kamniku, oba pri svojih sorodnikih.

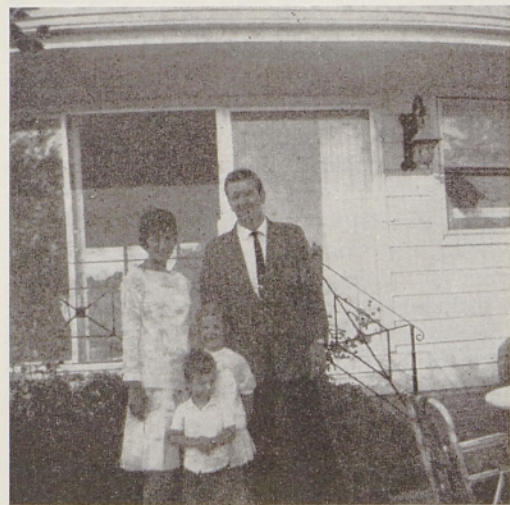
Spominska razstava

V okviru prvega letošnjega izseljenskega srečanja je podružnica SIM v Murski Soboti priredila razstavo ob 15-letnici organizirane dejavnosti za številne pomurske izseljence pod naslovom »Izseljenci in domovina«. Razstava je bila odprta skoraj mesec dni v modernem razstavnem paviljonu »Arh. Franca Novaka«, obsegala pa je grafični pregled prekmurskih naselij z najštevilnejšim izseljenskim življenjem, ponzoritev največjih prekmurskih izseljenskih kolonij v svetu ter razen tega kopico

knjižnega, dokumentarno - arhivskega in fotografskega gradiva iz življenja prekmurskih izseljencev. Posebna pozornost je bila posvečena delu Prvega prekmurskega slovenskega društva v Montevideu (Urugvaj) ter založniško-publicistični dejavnosti Slovenske izseljenske matice.

Prvo izseljensko razstavo te vrste v Sloveniji bo pokrajinski muzej v M. Soboti vključil med svoje stalne zbirke.

Rita Zakrajšek iz Clevelanda z družino

Želimo si več izmenjav

Med letošnjimi mladimi obiskovalci iz Združenih držav je bila tudi Rita Zakrajšek iz Clevelanda, mlada žena sina znane društvene delavke Josie Zakrajšek. Bila je prvič v Sloveniji, čeprav je že prej seveda mnogo slišala o njej. Naprosili smo jo, naj nam pove kaj o svojih vtisih.

»Presenečena sem nad lepoto vaše dežele in nad napredkom, ki ste ga dosegli. Vse je bilo veliko lepše, kot sem pričakovala. Presenetili so me tudi mladi ljudje, s katerimi sem se srečavala. Res, lepa je pokrajina, še bolj kot ta, pa so me presenetili ljudje, ki so polni svežega duha. Upam, da pridem prihodnje leto spet, takrat pa z možem, ki si je želel priti že letos pa zaradi službe ni mogel. Želimo si več izmenjav med mladimi ljudmi, ameriška mladina naj bi spoznavala vaše življenje, jugoslovanska pa ameriško. Res ne znam jezika, vendar pa mi je veliko pomagala mati mojega moža, da so moji vtisi iz Slovenije se lepši...«

Stipendistka Slovenske izseljenske matice Marta Kuharjeva iz Urugvaja, katero smo vam predstavili že v prejšnji številki revije

Za Jugoslovane enaki pogoji kot za domače

Po sporazumih z Avstrijo in Francijo je pred kratkim, 16. septembra, Jugoslavija podpisala sporazum o zaposlovanju delavcev še s Švedsko. Predstavnik obeh držav, švedski minister za notranje zadeve Johanson in podsekretar v zveznem sekretariatu za delo Svetozar Pepovski, sta tega dne podpisala v Stockholmu »Sporazum med kraljevino Švedsko in SFRJ o zaposlovanju jugoslovanskih delavcev na Švedskem«, ki je začel veljati takoj.

Na Švedskem je po podatkih iz prvih mesecev tega leta okrog 10,5 tisoč jugoslovanskih delavcev, ki — če izvezemo delavce iz skandinavskih dežel — zavzemajo drugo mesto po številu tujih delavcev na Švedskem, za delavci iz ZR Nemčije. Jugoslavija je prva država, s katero je Švedska sklenila tovrsten sporazum.

Podsekretar zveznega sekretariata za delo je po vrnitvi iz Stockholma med drugim dejal:

»Dejstvo je, da sta Švedska in Jugoslavija sklenili ta sporazum z obojestransko željo, da bi bilo zaposlovanje čim bolj organizirano in da bi se s tem izognili vsem neprijetnostim neorganiziranega odhoda na delo — kar je v interesu tako delavcev kot tudi držav podpisnic. Interesi obeh držav so seveda različni: Švedska ne more sprejeti neomejeno število naših delavcev. Zaradi tega je do sporazuma tudi prišlo.«

Katere so osnovne značilnosti sporazuma?

»Po sporazumu so jugoslovanski delavci tako glede plače kot delovnih pogojev po-

polnoma izenačeni s švedskimi delavci. Bistvo organiziranega zaposlovanja je v tem, da združenje švedskih delodajalcev prek svoje direkcije za tržišče delovne sile daje ponudbe na zvezni zavod za zaposlovanje. Zvezni zavod bo te ponudbe objavil prek republiških zavodov za zaposlovanje ali pa na kak drug način. Kandidati, ki bodo imeli zahtevane pogoje in s katerimi se bo strinjal tudi švedski del stalne švedsko-jugoslovanske komisije s sedežem v Beogradu, bodo lahko šli na delo.«

In potem ko je kandidat sprejet?

»V vsakem primeru imajo delavci velike ugodnosti. Zagotovljen jim je brezplačni prevoz, stanovanje in hrana, vse dotlej, dokler se ne zaposle na delovnem mestu. V primeru nezaposlenosti bo dobival jugoslovanski delavec pomoč od borze dela prav tako kot švedski delavec. Prejemal bo tudi pomoč za strokovno izpopolnjevanje v skladu s švedskimi potrebami — prav tako pod enakimi pogoji, ki veljajo tudi za švedske delavce.«

Glede »privatnega« zaposlovanja je dejal Svetozar Pepovski, da je tako zaposlovanje v nasprotju s švedskimi zakoni. Če pa ima kdo ponudbo švedske firme, mora na osnovi te ponudbe dobiti dovoljenje za delo od stalne mešane komisije oziroma od njenega švedskega dela.

Kaj pa če delavec vseeno ne bo izenačen s švedskim delavcem?

»Če bi kljub vsemu prišlo do tega, ima delavec pravico zahtevati od švedskega urada za zaposlovanje, da nepravilnosti popravi. Kar pa se tiče delavcev, ki so že na delu na Švedskem veljajo tudi za njih vsi pogoji sporazuma z dne 16. septembra. V primeru da zaposlitev ne bo zadostovala pogojem sporazuma, dá švedska direkcija za zaposlovanje brezplačno stanovanje, hrano in pomoč do nove zaposlitve.«

Kako pa je s socialnim zavarovanjem?

»Sporazum predvideva socialno zavarovanje za jugoslovanske delavce po veljavni švedski zakonodaji, če se ne bo s sporazumom o socialnem zavarovanju, do katerega bo prišlo, predvidelo kaj drugega. Naši delavci bodo torej osebno zavarovani po švedskih predpisih. Zavarovanje njihovih družin pa seveda ostane od sporazuma o socialnem zavarovanju še odprto, do takrat pa naj bi naši delavci zavarovali svoje družine pri naših zavodih.«

ZANIMIVOSTI N O V I C E

Nova šola, ki slepim otrokom prižiga luč

Prijazno jesensko sonce je svetilo skozi velika okna lepe nove šole, vesel otroški živ-žav je odmeval po širnih hodnikih. Če bi pred vrati ne opazili napisa: Zavod za slepo in slabovidno mladino, bi komaj uganili, da je ta šola namenjena tistim otrokom, ki jih je življenje prikrajšalo za najdragocenejše, za vid.

Novo šolsko poslopje, ki je zrastle s finančno podporo sklada za šolstvo, republiškega zavoda za socialno zavarovanje in sekretariata za socialno varstvo, je letošnjo jesen prvič sprejelo slepe in slabovidne otroke iz vse Slovenije; za najmlajše imajo vrtec, nato pripravljani razred in osem razredov osnovne šole. Razen šolskih prostorov imajo tudi vse potrebne kabinete in razne tehnične delavnice, prostor za gospodinjski pouk, prostore za navadno in Braillovo knjižnico ter za muzej in seveda dvorano in učilnico za glasbo.

Otroci se tu uče istih predmetov kot otroci v navadnih šolah, zraven pa imajo še dodatni pouk za vse tiste veščine, za katere jih je narava prikrajšala. Uče se orientacije, navadnega in Braillovega strojepisja, uriyo tip in imajo mnogo glasbenega pouka. Ves dnevni program stremi za tem, da so otroci čim bolj zaposleni in ne utegnejo premišljevati o svoji usodi.

Na srečo se lahko pohvalimo, da je v Sloveniji odstotek popolnoma slepih otrok zelo nizek. Otroci, ki so povsem izgubili vid, so največkrat žrtev nesreče oziroma nesrečne neprevidnosti. Zdravstvena zaščita, uspešni kirurški posegi in okulistična veda so tudi pri nas zelo napredovali. Trahom, ki je včasih strašil v Prekmurju, je danes popolnoma zatrt.

Slabovidnim otrokom na šoli utrjujejo vid s posebnimi učili, poskrbe za potrebne leče in pomagajo pri učenju s primernimi pisali, črtivom in kontrasti v barvah. Predvsem pa zaposle otroke z najrazličnejšim ročnim delom in glasbo. Že najmlajši imajo svoj orkester, kjer igrajo na orglice, boben, bas in druga lažja glasbila. Starejši pa se uče klavir, harmoniko, kitaro, violino, citre, pihala, itd. So zelo vneti glasbeniki in večkrat prirejajo koncerte odraslim in svojim vrstnikom v drugih šolah. Včasih obiščejo in zaigrajo starčkom in storkam v Domu onemoglih.

Pred novim zavodom za slepo in slabovidno mladino (Foto: A. Blažina)

Novo stanovanjske stavbe v Litiji, kjer stanujejo litijski predilničarji (Foto: Jože Zupančič) (slika na naslednji strani)

Slabovidni otroci pri telovadbi (Foto: A. Blažina)

Prav tako pa so tudi oni veseli, kadar jih obiščejo umetniki, operni pevci, Slovenski oktet in razni glasbeni ansambli. Tudi sami hodijo na koncerte, obiskujejo dramo in opero in lutkovno gledališče.

Otroci — kot vsi otroci — se radi igrajo, hodijo na izlete, poleti plavajo v morju, pozimi se smučajo. Gibanje in življenje v naravi jih osrečuje in krepi.

Za njih zdravje skrbita splošni in očesni zdravnik, ki otroke vsak teden obiščeta in pregledata.

Stroški za vse to niso majhni in starši jih ne bi zmogli sami. Zato plačujejo starši le majhen odstotek, ki ga zmorejo, vse drugo pa prispeva socialno zavarovanje oziroma domače občine. Za priboljške in za obleko tistih, ki nimajo staršev pa poskrbi Sklad za slepo mladino, ki zbira prostovoljne prispevke. Med darovalci so na prvem mestu zapisani tudi naši izseljenci, ki z radodarno roko pomagajo slepim otrokom.

Zato je prav, da bo del prireditve, ki jih pripravljajo za slavnostno otvoritev nove šole konec novembra, prenašal tudi ljubljanski radio v svoji oddaji za izseljence.

To bo velik dan za vse: za otroke, za njihove starše, za učitelje in pedagoge in za vse tiste, ki so kakorkoli pripomogli, da je zrasla ta lepa, nova šola, ki bo slepim otrokom prižgala luč znanja in spretnosti za bodoče življenje.

Jana Milčinski

80 let litijske predilnice

Letos slavi litijska predilnica 80-letnico svojega obstoja in delovanja. Znano je, da so začeli prve stroje uporabljati prav v tekstilni industriji. Ob uvajanju predilniških strojev pa so bili takratni delavci nejevoljni in so jih celo razbijali, zato ker so domnevali, da bodo stroji prinašali med delavstvo brezposelnost.

Za predilnico v Litiji se je navdušil tržaški tehnik Julius Schwarz. Dobil je dovoljenje za predilniško obrtno dejavnost že šest let poprej, leta 1880. Tako je začela predilnica obratovati leta 1886 ali morda eno leto pozneje.

Ob ustanovitvi so pognali v pogon 3250 vretenc. Pozneje je litijska predilnica menjavala razne gospodarje in se ob enem širila in večala. Po prvi svetovni vojni je prišla litijska predilnica v posest znanega Mauthnerjevega koncerna. Novi lastniki so

povečali predilniške naprave na 32.000 vreten in so začeli graditi tudi bolj sodobno stanovanjsko kolonijo, t. i. predilniške stavbe na današnji Ponoviški cesti.

Litijski predilničarji so se že precej zgodaj začeli organizirati in upirati svojim gospodarjem, ki so jih izkoriščali. Že 7. oktobra 1904 so imeli strokovno politični sestanek, kjer so ugotovili, da porabi takratni direktor tedensko več za cigarete, kakor je prejemal njegov delavec mezde. Zato je razumljivo, da so se začeli tudi litijski predilničarji zavedati moči svoje strokovne organizacije. Predilničarji so se izpopolnjevali v delavskem društvu »Svo-

boda«. Prirejali so razne kulturne prireditve, izobraževali so se v raznih tečajih. Zanimivo je, da jih je prihajala po prvi svetovni vojni poučevat v odrski umetnosti znana slovenska gledališka umetnica in režiserka Marija Vera, članica ljubljanske Drame.

Litijski predilničarji so se v lepem številu udeležili tudi znanega pohoda delavskih Svobod v Celju leta 1935. Temu velikemu zboru, ki mu je predsedoval prof. Bogomir Teply, dolenski rojak iz Velike Loke, danes upokojeni direktor mariborskega muzeja, je sledil razpust vseh delavskih organizacij Svobod. Takrat je bila razpuščena tudi litijska Svoboda, napredni duh pa s tem ni bil zadušeni.

Zaradi poškodovanih strojev je proti koncu druge svetovne vojne prenehalo delo v litijski predilnici. Po osvoboditvi so zavedni delavci brž popravili škodo in predilnica je spet začela z delom.

Po svobodi je predilnica postala družbena lastnina in danes te ob vhodu v obnovljeno in povečano podjetje pozdravi napisna plošča z napisom: »Vsa srca in

roke smo v eno združili in delu, resnici, svobodo zgradili. 9. septembra 1950«.

Storilnost litijske predilnice narašča iz leta v leto. Danes je v njej zaposlenih že 850 delavcev in nameščencev. Tovarna ima 48.000 vreten in dela v treh izmenah. Za svoje delavce zgrade vsako leto po nekaj novih modernih stanovanj. **Jože Zupančič**

»Back to the Mountain paradise«

Vrsno, the village where the poet Simon Gregorčič was born, lies on a natural platform of the mountain mass of Krn, approximately 400 meters above the level of the river Soča. This is the mountain paradise of the »Goriški slavček«; open wide to the bright sun and offering a marvellous view down to the valley and other mountain ridges on the other side. The blue Soča valley unfolds a view of tens of kilometers far into the most beautiful part of the Slovene country. Far below us on the thick white sandš there you can see the unforgettable glitter of the blue-green mountain waters of the bright river Soča meandering its way along.

On 11th September a museum was opened at the birthplace of Simon Gregorčič. About 8.000 people from all over Slovenia and also from abroad attended the inauguration which was like a national holiday. There they paid their respects to the memory of their great poet. The inauguration turned out like a real all-Slovene pilgrimage — back to the mountain paradise. On that day the village of Vrsno was more festive than it had been for long years, decorated with flowers and brilliant with life.

Sodelovanje tovarn avtomobilov

Sredi septembra je bil v Mariboru sestanek med predstavniki Tovarne avtomobilov in motorjev Maribor in FAP — tovarne avtomobilov Priboj. Med obema podjetjema doslej ni bilo nikakega sodelovanja, zato je bil tak sestanek toliko koristnejši. Proizvodni načrt TAM predvideva, da bodo letos izdelali 4200 vozil, FAP pa namerava izdelati 3200 vozil. V prihodnjem letu namerava izdelati TAM 4700

vozil, FAP pa 3800 vozil. Tudi če bi se obe podjetji že v kratkem združili, bi lahko govorili le o seriji okoli 8000 vozil, to pa v svetovnem merilu ne predstavlja mnogo.

Na sestanku so se dogovorili, da bosta obe tovarni ustanovili skupno zunanjetrgovinsko organizacijo, ki bo na zunanjem trgu enotno zastopala jugoslovansko avtomobilsko industrijo za proizvodnjo tovarnjakov. Obe podjetji bi lahko s skupnimi naporji sami skonstruirali tovarnjak, ki bi ga po temeljitem preskusu izdelovali v večjih serijah. Znano je, da sedaj obe tovarni izdelujeta tovrne avtomobile po različnih tujih licencah.

Gostovanje v ZDA

Pred kratkim je odpotoval na gostovanje po Združenih državah Amerike znani zagrebški pevec zabavne glasbe Ivica Šerfezi. Njegovo turnejo je skupno z Zvezo glasbenikov zabavne in narodne glasbe iz Zagreba pripravila nedavno ustanovljena agencija »Dalmatia Concert« iz New Yorka. Predlog za to gostovanje, kakor tudi za ustanovitev agencije je dala Hrvatska bratska zajednica in list »Zajedničar«. Prvemu koncertu, ki ga je imel Ivica Šerfezi v dvorani »Mannhatan« v New Yorku, je prisostvovalo več kot sedem tisoč ljudi. V načrtu imajo tudi gostovanje drugih pevcev zabavne in narodne glasbe, med katerimi je poleg hrvatskih pevcev tudi Ljubljčan Lado Leskovar. Razen v New Yorku pa bodo nastopali tudi v mestih Chicago, Detroit in Cleveland, na starega leta dan pa bo v eni največjih newyorških dvoran velika prireditev, na kateri bosta sodelovala pevca Gabi Novak in Marko Novosel ter znana zagrebška humoristka Nela Eržišnik.

X. kongres mednarodne zveze za mladinsko književnost je bil v Ljubljani od 28. septembra do 1. oktobra. Kongresa se je udeležilo 76 delegatov iz tujine in 30 iz Jugoslavije.

Na filmskem festivalu v New Yorku je zastopal jugoslovansko kinematografijo film Aleksandra Petrovića »Tri«. Festivalna publika je film sprejela zelo pristržno, list »World Journal Tribune« pa je zapisal, da je »eno najspodbudnejših presenečenj letošnje filmske prireditve«.

Matjaž Klopčič je pred kratkim končal snemanje novega slovenskega celovečernega igranega filma z naslovom »Zgodba, ki je ni«. Posnel ga je v proizvodnji »Viba-filma« iz Ljubljane.

SLOVENSKA VAS včeraj in danes

V Slovenskem etnografskem muzeju je bila v preteklem poletju razstava »Včeraj in danes v Škocjanskih hribih na Dolenjskem«, ki je prikazala spreminjanje vaške kulture v dvanajstih krajih in zaselkih, ki ležijo v hribovitem kraškem svetu ob cesti Turjak—Grosuplje. To so kraji, ki so kljub bližini Ljubljane bili še vse do pred nekaj leti močno odmaknjeni od sveta, gospodarsko zaostali in so v celoti ohranili svoj kmečki značaj. Časovno zajema razstava obdobje zadnjih sto let, to je od časov, ko se je tod zaključila osvoboditev tlačanov in vse do današnjih dni. Z izvirnimi predmeti, z rekonstrukcijo stare škocjanske hiše, v slikah se jasno opazijo spremembe na vseh področjih vaške kulture, predvsem pa še spremembe, ki so nastale v zadnjih dvajsetih letih.

Spoznamo trdo stoletno borbo prebivalcev Škocjanskih hribov za obstoj na skopi kraški zemlji. Razstava nam govori o izseljencih, ki so na prehodu stoletja odhajali v Ameriko in tudi o tistih najnovejših iz zadnjih let, ki odhajajo na delo v Nemčijo. Le redki se spet vračajo na vas. Večina si poišče ob vrnitvi službo v mestu, si tam ustvari družino in tako so za vas izgubljeni. Tako kot je izseljevanje pred 60, 70 leti zapustilo močne sledove na različnih področjih življenja na vasi, lahko tudi po vojni zasledimo podobne pojave pri novejših izseljencih. Danes že po zunanem videzu spoznamo gospodarstva, ki imajo ali pa so imela svoje člane v tujini, ali katerih družinski člani so na delu v mestu. To pokažejo na eni strani nove strehe, široka okna na hišah, pa tudi novi hlevi, prvi kmetijski stroji v teh hribih, garaže, avtomobili, pa tudi obleke; na drugi strani pa manj obdelanega polja, več njiv zasajenih z deteljo ali pa preraščenih z gozdom. To je zunanji odraz najnovejšega izseljevanja, notranji pa so tudi socialne spremembe vasi, spremenjeni odnosi v družinah itd.

Na vasi mladina noče ostati. V anketi, ki jo je izvedel muzej med 55 fanti in dekleti iz Škocjanskih hribov, kje bi zgra-

dili hišo, če bi dobili denar, jih je kar 53 odgovorilo, da bi si zgradili hišo v okolici Ljubljane ali Grosupljega. Na vasi bi ostal le en sam. Nočejo ostati doma. Zato mnoge hiše in gospodarstva nimajo več naslednikov. Večje vasi se manjšajo, zaselki propadajo. Z menjanjem kmetovega gospodarstva in s prvo mehanizacijo, ki je prišla tudi v te hribe, menja kmet način svojega gospodarjenja. Danes so tu le še redki kmetje, ki ne bi kupovali večine živeža oziroma kruha v trgovini. Nekoč je bila to sramota, danes pa rečejo kmetu, ki ga redko vidijo v trgovini, da samo črn kruh natepa.

Tudi mnoge stavbe menjajo svojo prvotno vlogo. Kašče so že zdavnaj zgubile veljavo in zato na veliko propadajo. Tudi podi so z uvedbo mlatilnih strojev izgubili svoj prvotni namen. Kozolce so spremenili celo v garaže, hiše predelujejo, predvsem jim delajo nova, večja okna. Kmet se vedno bolj zgleduje po meščanu tako po izgledu hiše kot po notranji opreми, pa tudi po obleki.

Poljedelstvo, ki je bilo tudi in je še danes glavna gospodarska panoga, se spre-

minja. Kmetje gojijo le tiste pridelke, ki zahtevajo najmanj delovne sile. Močno se je razvila živinoreja, ker so opuščene njihove preraste v travnike. Preusmeritev je nastala celo v hišni dejavnosti. Dobrih sto let že tu izdelujejo zobotrebce. V zadnjem času pa je izdelovanje zobotrebcev močno spodrinila izdelava gajbic za sadje. Pri teh je večji zaslužek z manj delovne sile.

Tako kaže razstava v Slovenskem etnografskem muzeju spreminjanje vasi v Škocjanskih hribih na Dolenjskem, spremembe, ki so podobne pojavom v številnih naših vaseh.

B. Kuhar

Stara, s slamo krita kmečka hiša, kakršnih je danes že malo (levo)

Kozolec — danes zasilna garaža

Tipičen dolenski kozolec

Ena redkih s slamo kritih hiš v vasi Male Lipljene (Foto: B. Kuhar)

Polhe še love

Letos je v dolenskih gozdovih spet veliko polhov. Res je, da jih na pašo ni prignal vrag, ampak obilica hrane, zakaj bukev je dobro obrodira in žira je polno po tleh. Lovci na te male živalce so spet pripravili pasti, saj po nepisanih pravilih, ki se med polharji prenašajo iz roda v rod, lahko začnejo z lovom takoj po mali maši — 8. septembru. Prej imajo polhi še mladiče, pa tudi rejni niso tačas še tako kot bi bilo treba. Mrzlično pričakovanje je vnete polharje kmalu odvleklo v gozd gledat, kje leži ob bukvah največ značilno obglodanega žira. Poiskali so mesta za prve pasti, ki so bile že zdavnaj pripravljene.

Polharji so se letos pohvalili, da je bil lov izvrsten. Sicer jih ni bilo toliko kot je pisal zgodovinar Valvasor, da bi jih nalovili na sto pasti po štiri sto v eni noči, pa vendar se jih je na šestdeset pasti čez noč ujelo do petdeset.

Valvasor je bil prepričan, da vodi sam vrag polhe na pašo, mnogi polharji pa so bili prepričani, da bi lov na polhe lahko pritegnil tudi marsikaterega turista. Turistična društva bi morala organizirati pravi stari »lov na polhe« z vsemi starimi običaji, kot jih je med drugimi zapisal tudi že pisatelj Josip Jurčič. Lov na polhe je letos trajal tja do začetka novembra.

Elanovi čolni za Skandinavijo

Tovarna športnega orodja »Elan« v Begunjah na Gorenjskem je letošnjo sezono prodala tujim kupcem 300 plastičnih čolnov, za prihodnjo sezono pa imajo že zagotovljen izvoz 700 čolnov v skandinavske dežele. Zanje bodo dobili okrog 300.000 dolarjev. Najboljši kupec je Švedska, ker za čolne na vesla nima carine. Tja jih bodo izvozili 500.

Na Jadranu hotel za norveške delavce

Predsednik Narodne socialistične stranke Norveške Knut Lefsnæs je predlagal jugoslovanskim sindikatom, da skupno proučijo možnost, da se v okolici Splita zgradi turistična kolonija ali hotel s 300 do 400 po-

steljami za počitnice norveških delavcev in uslužbencev. Charter letala bi v nekaj urah prepeljala delavce na novo splitsko letališče. V članku, ki je bil s tem v zvezi objavljen v listu »Orientering« je Lefsnæs dejal, da bi bilo področje Splita in Hvara glede na vremenske pogoje najprimernejši kraj za počitnice norveških državljanov.

Letos več kot dvanajst milijonov tujih turistov

V prvem letu po uvedbi gospodarske reforme smo bo besedah predsednika zveznega komiteja za turizem dr. Jožeta Brileja dosegli največji uspeh jugoslovanskega turizma. Leta 1958 je prišlo skupno z maloobmejnim prometom v našo državo 700 tisoč tujcev, leta 1963 dva milijona, lani 8 milijonov, letos pa samo v prvih osmih mesecih že 12 milijonov. Posebno je naraščal promet z motornimi vozili. Medtem ko je leta 1958 prišlo v Jugoslavijo le 89.000 tujih motornih vozil, jih je prišlo leta 1963 že 380.000, lani 2,7 milijona in letos v prvih osmih mesecih že kar 4,3 milijona. Tudi dotok deviz je bil v prvih osmih mesecih letošnjega leta kar za 63 odstotkov večji kot lani. Dr. Brilej je še dodal, da letos že lahko upravičeno pričakujemo 140 do 150 milijonov dolarjev deviznega dotoka, ta pa bi bil lahko še večji, če ne bi bilo nekaterih slabosti v našem turističnem poslovanju. Z novimi naložbami v turistično gospodarstvo, med katerimi bodo nekatere tudi iz tujine, pa bomo lahko v prihodnjih letih še ugodneje vplivali na turistični razvoj.

V Koprro sedež avstrijske plovne družbe

Nedavno ustanovljena avstrijska plovna družba, ki bo s hladilnimi ladjami prevajala živila, si je za svoj sedež izbrala pristanišče Koper. Tudi posadka ladij bo delno sestavljena iz jugoslovanskih mornarjev. Ladje te družbe bodo pristajale tudi na Reki in v Trstu, od koder bodo s tovarnjaki prevažali tovore v notranjost dežele.

Koprsko pristanišče se v avstrijskem prekmorskem prometu lepo uveljavlja. V

primerjavi z letom 1963 je avstrijski tranzit preko Kopra narastel v letu 1964 za 77 %, lani pa je narastel za nadaljnjih 40 % na 5593 ton. Z naselitvijo avstrijske plovne družbe v Koprro lahko računamo na nadaljnji porast tega tranzita. Promet v koprskem pristanišču pa se bo vsestransko povečal, ko bo dokončno zgrajena koprška železnica, ki bo pristanišče povezovala z zaledjem. Ta 31 kilometrov dolga proga je v gradnji in bo predvidoma dograjena v prehodnjem letu.

ŠPORT

Med največje športne dogodke v letošnjem letu pri nas moramo vsekakor prišteti tudi »Evropski festival košarke«, ki je bil v veliki dvorani v Tivoliju v Ljubljani od 13. do 16. oktobra. Udeležila so se ga naslednja moštva: reprezentanca Evrope, najboljši košarkarski klub v Evropi — Simmenthal iz Milana (Italija), lanskeletni jugoslovanski državni prvak Zadar in ljubljanska Olimpija, letošnji prvak Jugoslavije. Na festivalu ni bilo zmagovalca — vsa moštva so zmagala po enkrat. Organizacija festivala je bila na visoki ravni in vse kaže, da bo Ljubljana dobila organizacijo svetovnega prvenstva v košarki leta 1970.

Mlada jugoslovanska atletinja Vera Nikolić, evropska prvakinja v teku na 800 metrov, je dobila povabilo, da bi pozimi dva meseca gostovala v ZDA. Ni še znano, če bo povabilo sprejela, ker ima obveznosti do šole.

Košarkarska reprezentanca Jugoslavije bo od srede novembra do 20. decembra na turneji po ZDA. Med reprezentanti so tudi štirje člani ljubljanske Olimpije: Daneu, A. Logar, Žorža in Bassin.

Nogometaši Maribora, ki igrajo v II. zvezni nogometni ligi — zahod, imajo letos precej uspeha: po devetih kolih so še vedno brez poraza in na prvem mestu. Če bodo tako zaigrali tudi v drugem delu, spomladi, lahko pričakujemo, da bodo prišli v I. ligo.

Na ekipnem državnem prvenstvu v atletiki gala je Sovjetska zveza.

(ZR Nemčija) je bila Jugoslavija četrta. Zmase je celjski atletski klub Kladivar uvrstil na drugo mesto za beograjskim Partizanom.

Na ženski šahovski olimpiadi v Oberhausnu (ZR Nemčija), je bila Jugoslavija četrta. Zmagala je Sovjetska zveza.

STE ŽE NAROČILI

SLOVENSKI IZSELJENSKI KOLEDAR 1967.

Pišite še danes upravi Slovenske izseljenske matice, Ljubljana, Cankarjeva 1/II.

Poet in prevajalec Janez Menart

Če naj velja pravilo: pesnika čaka slava šele po smrti — potem je naš poet Janez Menart živa izjema. Malo je Slovencev, ki ga ne bi poznali. Na literarnih večerih, ki jih prireja društvo slovenskih književnikov širom po Sloveniji, je zmerom dobrodošel gost. In mladi ljudje na svojih prireditvah spet in spet recitirajo njegove pesmi.

»Če sem slaven,« me popravi pesnik Janez Menart, »sem slaven predvsem po zaslugi svojih satiričnih pesmi, in to me — priznam — po svoje žalosti; saj je teh pesmi v mojih zbirkah le majhen odstotek. Toda ljudje si žele smeha in radi poslušajo satirične pesmi. Kadarkoli in kjerkoli sem jih recitiral, zmerom so bile hvaležno sprejete. Medtem ko pri drugih pesmih uspeh ni bil zmerom in povsod enak.«

Vendar so bile vse njegove dosedanje pesniške zbirke brž razprodane. Že l. 1953 je izdal svoje pesmi v knjigi »Pesmi štirih«, skupaj z mladimi pesniki Kovičem, Pavčkom in Zlobcem. Ta zbirka predstavlja pomemben korak v razvoju povojne slovenske poezije. V naslednjih letih pa so se zvrstile samostojne pesniške zbirke: »Prva jesen«, »Časopisni stihi«, pesnitev »Bela pravljica« in končno »Semaforji ljubezni«, ki so izbor njegovih dosedanjih najboljših pesmi.

Dve zbirki njegovih pesmi sta izšli tudi v srbohrvatskem prevodu. Pri naštevanju Menartovega pesniškega dela pa ne smemo pozabiti njegovih prevodov iz angleščine in francoščine, ki s svojo umetniško popolnostjo zaslužijo vso pohvalo in priznanje. Lani smo dobili njegov prevod Shakespearovih sonetov; še prej pa je prevedel izbor Byronovih pesmi in Coleridgevo pesnitev »Pesem starega mornarja«.

Trenutno prevaja veliko poemo François Villona »Veliki testament«.

»To je dolgotrajno, težko, a tudi lépo delo,« pripoveduje Menart, »saj si je Villon v svoji pesnitvi privoščil najrazličnejše rime, verze in akrostihe; potrudil sem se, da bo moj prevod čim bolj verna podoba Villonove izvirne umetnine.«

Janez Menart je zmerom pisal le verze. Morda zato, ker ga je zmerom, že od roj-

stva naprej spremljala ljubezen do umetnosti in želja po umetniškem ustvarjanju.

»Moja mati je bila igralka,« se spominja pesnik. »Toda ob mojem rojstvu je zbolela in ni nikoli več vstala iz bolniške postelje. Do konca pa je živela v njej želja po igranju in ljubezen do umetnosti.«

Vse to je želela prenesti na svojega sina. Recitirala mu je svoje vloge, mu pripovedovala in brala zgodbe, ga učila pesmi in jih za najrazličnejše domače praznike tudi sama pisala. In pri tem pesnikovanju ji je pomagal mali sin. Kmalu je znal poiskati rime, povedal je verz in končno je tudi sam pisal pesmi.

Vse to je raslo in živelo v njem tudi potem, ko matere ni bilo več. Najprej je pisal zase. V višji gimnaziji pa je svoje

pesmi že objavljali v mladinskih literarnih revijah. In ko mu je bilo 23 let, so bile njegove pesmi prvič tiskane v knjigi.

Letos je bil Janez Menart izvoljen za predsednika društva slovenskih pisateljev. Zaposili smo ga, naj nam pove tudi kaj o tem svojem delu.

»Raje bom govoril o delu društva, ki ima več važnih nalog. Kot ste že omenili, prirejamo literarne večere po vsej Sloveniji, največ v šolah in v kulturnih društvih. Lani jih je bilo 180, kar pomeni vsak drugi dan en literarni večer.

Društvo skrbi tudi za srečanja med domačimi in tujimi književniki, predvsem pa se trudi, da bi se naša literatura uveljavila tudi v tujini. Zato išče prevajalce v tuje jezike in tuje založnike, ki so voljni izdajati dela slovenskih književnikov.

Tako so že pred leti izšle jugoslovanske antologije v angleškem, poljskem, italijanskem in nemškem jeziku.

Posebna komisija za stike s tujino, ki jo vodi pisateljica Mira Miheličeva, skrbi za širjenje slovenske knjige in kulture v tujini. V ta namen izdaja literarno revijo »Le livre slovène«, ki izhaja 3—4-krat na leto in objavlja v več jezikih pregled slovenskega literarnega dela, prevode pesmi in izveščkov v prozi, likovne priloge, razgovore in podobno.

V zadnjem času je izšla antologija slovenske poezije v angleškem in francoskem prevodu ter antologija sodobnih povojnih pesnikov v angleščini; v francoščini pa tudi izbor sodobnih slovenskih novel. Nadalje so izšle Prešernove pesmi v angleščini in poljščini (kot zanimivost naj povem, da je bil Prešeren v poljščini takoj razprodan). Francoska založba Seghers, s katero imamo že nekaj časa dobre zveze, pa je izdala zbirko Kosovelovih in Borovih pesmi.«

Jana Milčinski

Janez Menart Poet and Translator

Janez Menart, the president of the Society of Slovene writers, has published many collections of poems: »Pesmi štirih«, (»Poems of the Four«) in collaboration with three other poets, then »Prva jesen« (The First Autumn), »Časopisni stihi« (Newspaper Verses), »Bela pravljica« (The White Tale) and »Semaforji mladosti«

(Traffic-lights of Youth), which is the best selection of his poems. Two of his collections have also been published in Serbo-croatian. Nor must we forget his masterly translations from French and English. Last year he published his translation of Shakespeare's Sonnets; his translations of some of Byron's poems and of Coleridge's poem »Pesem starega mornarja« (The Rime of the Ancient Mariner). At the moment he is translating the great poem of the poet François Villon »The Great Testament« (Veliki testament).

The Society of Slovene Writers among its other activities, arranges meetings between our writers and their foreign colleagues and sees to it that the masterpieces of our literature are known abroad. Years ago anthologies of the Yugoslav literatures were brought out in English, Polish, Italian and German. Lately there have been published anthologies of Slovene poetry in English and French translation, and a collection of contemporary poetry in English as well as a selection in French of modern Slovene short stories.

»Mladinska knjiga« v mednarodnem krogu

V Ljubljani se je pred nedavnim mudil predsednik ameriškega založniškega koncerna »Doubleday« iz New Yorka John Sargent in poslovni direktor s to trdiko povezane založbe »Aldus Books« Wolfgang Foges iz Londona. Ta obisk je tudi potrdil upešen debut založbe »Mladinska knjiga« iz Ljubljane v mednarodnem krogu.

Mladinska knjiga je sklenila pogodbe za izvoz grafičnih storitev, predvsem tiskanja in priprave papirja, v višini 3,5 milijona dolarjev. Pred kratkim je založba Mladinska knjiga natisnila in odpemila na ameriško tržišče tudi prvo knjigo: debelo, bogato ilustrirano knjigo Lancelota Hogbena z naslovom »Mathematics in the Making«. Knjiga je seveda pisana v angleščini, vendar z oznako »Printed in Yugoslavia by Mladinska knjiga, Ljubljana«.

Pred prihodom v Ljubljano sta imela Sargent in Foges v Londonu širše posvetovanje, katerega so se udeležili tudi predstavniki založb Mondadori iz Italije, Hachette iz Francije in Bertelsman iz Zahodne Nemčije.

ZGODOVINSKA PRIČEVANJA

Letos ob 25-letnici vstaje narodov Jugoslavije je prav, da se vsaj bežno pomudimo tudi pri knjigah, ki so izšle v zadnjih mesecih in so dokumentarna pričevanja o medvojnih dogodkih pri nas. Za danes bomo izbrali le tri dela:

Dušan Biber: Nacizem v Jugoslaviji v letih 1933-1941

Cankarjeva založba v Ljubljani je nedavno izdala knjigo pod gornjim naslovom, tehtno delo dr. Dušana Bibra, sodelavca inštituta za družbene vede v Beogradu. Knjiga je resno znanstveno delo, napisano na podlagi številnih virov, katere je avtor skrbno zbiral več let. Knjiga opisuje razvoj nacistične miselnosti med Nemci v naših krajih in med ljudmi, ki so kljub slovanskemu poreklu skušali postati Nemci. Avtor ne opisuje samo nacističnega delovanja v Sloveniji, temveč v vsej Jugoslaviji, ki je imela po štetju v letu 1931 med svojim prebivalstvom kar 99.326 Nemcev, to je 3,59 odstotka vsega prebivalstva. V Sloveniji so leta 1941 predstavniki Kulturbunda trdili, da je imela takratna Dravska banovina na svojem območju kar 28.075 Nemcev. Polovica od teh je živela na Kočevskem, drugi pa večidel po štajerskih mestih, kjer so bil med najbolj imovitimi meščani. Večina Nemcev je podlegla nacistični propagandi, zanimiv pa je tudi podatek, da je bilo leta 1941 nad 10.000 Nemcev izven Kulturbunda.

Knjiga je še posebej zanimiva za mlajše, po vojni rojene ljudi, katerim bo osvetlila v pravi luči mnoga dogajanja, katerih sami niso doživeli. Nacisti so mnogo Nemcev, ki so živeli v Jugoslaviji, izkoristili za svojo peto kolono, za vohunstvo, sovražno propagando in diverzantsko dejavnost, o čemer doslej še nismo imeli zbranega gradiva. Knjiga nam bo razkrila tudi marsikaj novega o delovanju nacistične pete kolone ob napadu na Jugoslavijo aprila 1941.

Zbornik: Boj pod Triglavom

Gorje pri Bledu je bilo s svojimi naselji že v letih pred drugo svetovno vojno močno žarišče revolucionarne misli. Tam je bila nekakšna podružnica proletarskih Jesenic, kjer je v železarni našlo svoj zaslužek precej ljudi iz Gorij in okoliških krajev. Ob okupaciji so se zavedni Gorjanci vključili v narodnoosvobodilno borbo. Za svojo borbenost so morali plačati visok krvni davek. Že v avgustu 1941 je v Spodnjih Gorjah padlo prvih pet talcev. Potem so padale žrtve skozi vsa vojna leta in dosegle številko 159. Krvoločni okupator ni prizanesel niti dojenčku v zibelki, niti 81-letnemu starcu. Toda te velike žrtve niso zlomile borbenega duha upornih Gorjancev, ki so

ostali dosledni borci za svobodo, dokler je niso izvojevali.

O vsem tem pripoveduje dokumentarni zbornik »Boj pod Triglavom«, katerega je nedavno izdal krajevni odbor Zveze borcev iz Gorij. Knjiga obsega 572 strani in je opremljena s 350 slikami. Lepa oprema pa je delo akademskega slikarja Evgena Sajovca.

Štefanija Ravnikar-Podbevškova: Sv. Urh

Vasi pod Golovcem — Štepanja vas, Sostro, Beričevo in druge vse tja do Polja, so bile v času med obema vojnama in že dolga leta prej, priljubljeno nedeljsko izletišče Ljubljancem. Ti kraji so sloveli tudi po pridnih pericah, ki so skrbele za čistočo ljubljanskih družin. Ves teden so mencale in žehtale, ob ponedeljkih pa so vozile v Ljubljano oprano in lepo zlikano perilo v visoko naloženih ročnih vozličih.

Takšna je bila nekdanja idilika teh krajev, v katerih so živeli mali kmetje, obrtniki in delavci, krajev pod podružnično šentlenartsko cerkvijo posvečeno svetemu Urhu, ki je med drugo svetovno vojno postala množično morišče zavednih Slovencev. O tem so takrat z bolečino in ogorčenjem govorili z bodočo žico obdani, a tako neuklonljivi Ljubljanci. Z gnusom so govorili o morilcih, ki so zverinsko mučili in pobijali brate lastne krvi.

Ostanki ubitih na Urhu in v okoliških hostah zdaj že vrsto let počivajo pod spomenikom, katerega obiskujejo domačini in tujci. Cerkev — nekdanj mučilnica in morišče, je spremenjena v muzej. Svečana tišina je vse naokrog. Še ptice ne pojejo, pravijo. Čas hitro beži in dogodki se odmikajo z njim. Toda dogodki na Urhu so prestrašitni, da bi jih pozabili.

Ponovno so se nam približali in zaživeli v knjigi, ki jo je pred nekaj meseci izdala založba Borec v Ljubljani. Njen naslov je: Sv. Urh, kronika dogodkov iz narodnoosvobodilne vojne na svetem Urhu ter vsem njegovem območju tja do Polja. Knjigo je napisala Štefanija Ravnikar-Podbevškova, nekdanja učiteljica na osnovni šoli v Sostrem, ki je v najbolj črnih dneh v izredno težavnih okoliščinah zbirala pričevanja o dogodkih in jih nato skozi vrsto povojnih let preverjala in dopolnjevala. Tako smo dobili obsežen tekst, v katerem nam avtorica na 612 straneh, v 14 poglavjih pripoveduje o dogodkih v občinah Polje in Dobrunje: o razvoju delavskega gibanja, okupaciji in začetkih upora, o odhodu zavednih domačinov k partizanom, in nato o prvih slovenskih belogardistih na sv. Urhu. Knjiga je en sam pretresljiv dokument, ki po grozljivosti presega najbolj bujno fantazijo pisateljev grozljivih povesti, ki so danes tako v modi.

Knjiga ima pomembno posvetilo: »V spomin vsem znanim in neznanim žrtvam, ki so izkrmavale na urhovskem morišču in v okolici in v opomin tistim, ki bi skušali še kdaj stopiti na pot izdaje svojega naroda.«

I. S.

»Gorenjski slavček« in njegova zgodovina

Jana Milčinski

Svetozar Banovec in Julij Betetto v Gorenjskem slavčku

Vse tiste, ki ste že kupili ploščo »Gorenjski slavček«, in vse tiste, ki se boste šele odločili za nakup, bo gotovo zanimala kratka zgodovina te naše prve in najuspešnejše ljudske opere.

Še dobrih pet let — in »Gorenjski slavček« bo slavil svojo stoletnico. Spodbudo zanj je dalo slovensko »Dramatično društvo«, ki je leta 1869 razpisalo nagrade za izviren slovenski »igrokaz« in opereto ter dve nagradi za libreto. Po oceni čeških glasbenikov Bendla, Smetane in Prochaska je dobil prvo nagrado Anton Foerster za svojo opereto »Gorenjski slavček«, za libreto pa je bila nagrajena Luiza Pesjakova. Sodbe čeških ocenjevalcev so bile:

Bedřich Smetana: »Prvo mesto zasluži nesporno ‚Gorenjski slavček‘. Ima svežo melodijo, bogato harmonizacijo in spretno instrumentacijo.«

Dr. Ljudevit Prochaska: »‚Gorenjski slavček‘ je najbolj posrečeno delo, ki ga je napisalo vseskozi rutinirano pero. Po prirodnosti in gorkoti zasluži neomejeno pohvalo. Tudi nacionalnim posebnostim in praktični izpeljivosti je komponist zadostil v kar največji meri...«

Karel Bendl: »Po moji najboljši vesti in po načelih estetike in tudi posebej po glasbenih pravicah moram priznati, da je opereta ‚Gorenjski slavček‘ najboljša in zasluži med vsemi prvo mesto...«

Prvo uprizoritev na slovenskem odru so vneto pripravljali in skladatelj se je odločil, da jo bo sam dirigiral. »Novice«, tedanji slovenski časopis, so naznanile uprizoritev z naslednjimi besedami:

Že danes vidimo, kako v soboto v gledališče vse vrè, kar le more, ker se bode prvokrat predstavljala željno pričakovana narodna opereta ‚Gorenjski slavček‘ na korist siromakom na Dolenjskem in Notranjskem...«

Krstna predstava 27. aprila 1872 je bila v slavnostnem razpoloženju in po poročilu »Novic« je bil »vspeh jako časten... S častnim deželnim darilom proslavljena opereta je bila — in to po pravici — navdušeno sprejeta. Krasen idiličen prizor je, prava narodna igra...«

Tudi »Slovenski Narod«, ki je izhajal v Mariboru, je prinesel o predstavi podrobno poročilo, ki pravi med drugim:

»Beseda na korist stradajočim minulo soboto se je vršila v resnici sijajno v vsa-

cem obziru. Gledališče je bilo v vseh prostorih z izbranim občinstvom napolneno. Glavni vabljenik poleg dobrodejnega namena bil je ‚Gorenjski slavček‘, noviteta, o kateri se je zadnji čas po gostem govorilo, in vsekakor je ta večer pomenljiv za anale slovenskega gledališča, ker je na oder prišla prva povsem izvorna opereta...«

Celo nemška kritika je pohvalila glasbo in jugoslovanski slog, prepletajoč čisto slovanske motive z italijanskimi. Hkrati je poudarila, da zahtevajo napevi in instrumentacija uvežbane moči. Verjetno so prav zaradi te zahtevne izvedbe opereto le enkrat ponovili.

V naslednjih letih je dejavnost slovenskega gledališča skoraj popolnoma zamrla. Šele ustanovitev stalne slovenske Opere s sezono 1892/93 je dala skladatelju pobudo, da se je vnovič lotil svojega glasbenega dela in ga s sodelovanjem libretista Züngla predelal v opero.

Predelani »Gorenjski slavček« — krstna predstava je bila v sezoni 1896/97 — je učinkoval kot novost in je bil sprejet v slavnostnem razpoloženju. »Ljubljanski Zvon« je opisal pomen nove slovenske opere takole: »... Skladatelj je znal spisati skladbo, ki jo lahko razume tudi neglasbenik, in ki se vendar vedno vzdržuje na površju prave umetnosti ter se celo visoko dviga nad to površje. Orjaških piramid je v zgodovini mlade umetnosti mladih narodov običajno le malo. Postavil je pa Foerster v zgodovino slovenske glasbe časti vreden obelisk, ki ga ne zaspè tako kmalu pesek časa...«

Opero so peli v novi predelavi štirikrat, kar je v tem obdobju slovenskega gledališča pomenilo mnogo. Občinstvo se je navdušilo zanjo. Zato je uprava gledališča skušala popularizirati opero s posebno predstavo po znižanih cenah, češ »vodstvo se zaveda dolžnosti, katero ima naše gledališče kot naroden zavod in da ponudi kolikor moč širšim slojem priliko, seznaniti se s krasnim izvirnim delom, z opero, katera ima vsa svojstva, da vpliva na občinstvo, kakor samo resnični umotvori uplivajo, zato je za sobotno predstavo določena znatno znižana cena...«

Ta poskus se je posrečil in gledališče je bilo že tretjič docela napolnjeno.

Tudi četrta predstava je bila do zadnjega koticčka razprodana. Udeležilo se je je nad 150 gostov z vse Gorenjske. Prišli niso le razumniki, ampak tudi kmetstvo ljudstvo, nekateri celo v narodnih nošah. Z zadovoljstvom so pisali časopisi: »Zdi se nam, da je to dalekosežnega pomena, navdušenje za slovensko gledališče mora prodreti tudi v širše kroge, v maso naroda, in da je začelo prodirati, o tem smo se prepričali pri sinočnji predstavi...«

Kljub tem uspehom pa »Gorenjski slavček« do konca prve svetovne vojne ni več »zapel« na odru slov. gledališča (leta 1910 so ga uprizorili Čehi v Brnu). Šele 1. 1922 je ob skladateljevi 85-letnici »Gorenjski slavček« v prenovljeni obliki znova — in to pot še uspešnejše — zaživel.

Petdeset let po svoji prvi uprizoritvi je Foersterjeva opera po besedah kritike doživela »sijajno vstajenje, ko je kot pre-

rojen ptič Feniks planila na dan. Takega uspeha menda še ni doživela nobena opera v našem gledališču...«

V valu prebujene slovenske zavesti v prvih letih svobode je ponovna uprizoritev opere dobila še svoj poseben pomen: razen ene izjeme so jo izvajali slovenski pevci in pevke!

Skladatelj je to uprizoritev leta 1922 še doživel, ni je pa več slišal, ker je bil do celo oglušil. Svojevrstna usoda prve slovenske opere in njenega skladatelja!

Uspeh te prenovljene uprizoritve »Gorenjskega slavčka« je pomagal, da je opera res obveljala kot slovenska reprezentativna opera, ki so jo spet in spet peli, zlasti ob slavnostnih priložnostih, v Ljubljani in Mariboru.

Jubilejna številka Prosvete

Ob letošnjem delavskem dnevu, ki ga praznujejo v ZDA v začetku septembra, je izšla jubilejna izdaja Prosvete, s katero je glasilo Slovenske narodne podporne jednote proslavilo svoj zlati jubilej.

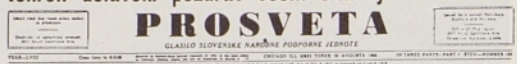
V navadi je že, da izide Prosveta ob delavskem prazniku v povečani izdaji, toda gradivo v letošnji jubilejni številki nosi pečat posebne izbranosti in tehtnosti. Na prvi strani je podoba delavca, ki je ne le ob delavskem prazniku, temveč vsekozi simbol delavnih slovenskih rok na tleh širne Amerike in drugod, obenem pa tudi simbol Prosvete, saj je, kakor piše urednik Louis Beniger v svojem uvodniku, Prosveta danes ne le najstarejši slovenski dnevnik v naši novi in stari domovini, temveč je obenem tudi edini delavski dnevnik v Združenih državah Amerike. Nobena delavska unija, poudarja urednik Beniger — niti skupina velikih in močnih delavskih unij, ni s svojimi poskusi uspela, da bi ustanovila in obdržala svoj delavski dnevnik. To je uspelo edino le Prosveti, za kar gre v prvi vrsti priznanje voditeljem Slovenske narodne podporne jednote — pionirjem, ki so položili temelje naprednemu delavskemu tisku. Med temi v veliki meri delavskemu pisatelju in uredniku Prosvete pokojnemu Ivanu Moleku, ki je Prosveti izbral tudi sedanje ime.

Daleč v spomine so posegli ter polno zajeli tudi drugi dopisniki v jubilejni Pro-

sveti. Članke so napisali znani društveniki, prekaljeni jednotarji in sodelavci Prosvete: Frank Česen, nekdanji urednik Prosvete Anton Garden, Frank Alesh, Joseph Britz, Anton Shular, Peter E. Kurnick, John Gorjanc, Louis Kaferle, Frances Lukanich, Elizabeth Fortuna, Tončka Gardnova in drugi. Zanimiv je tudi ponatis članka pokojnega Antona Kristana o Jožetu Zavertniku, ki je živo in neposredno orisal podobo tega požrtvovalnega in dejavnega moža, neumornega organizatorja, časnikarja in politika, ki je kot Prosvetin urednik odločno zaoral prve brazde njene uspešne poti.

Bogato vsebino uspešno dopolnjujejo poleg drugega gradiva: črtica Ksaverja Meška »Iz mladosti«, odlomek Ingoličeve povesti »Lastovka čez ocean« ter pesmi Mateja Bora, Jožeta Udoviča, Črtomira Šinkovca, Ivana Zormanca, Jacka Tomšiča, Janka Grampovčana in Michele Pardo.

Iskren delavski pozdrav vsem čitateljem Prosvete!

Pozdravljen zlati jubilej Prosvete!

V posebnem poročilu so objavljena imena nabiralcev oglasov, ki so s svojimi uspešnimi prizadevanji veliko pripomogli k tako bogati slavnostni številki Prosvete. Prepričani smo, da jim za ta namen niti ni bilo treba predolgo trkati na vrata naših zavednih Slovencev. Uprava izreka priznanje društvom in federacijam SNPJ, predvsem clevelandski federaciji, ki je v juliju priredila lepo proslavo v počastitev 50-letnice Prosvete. Izredno lep je bil odziv tudi angleško poslujočih društev SNPJ, kar dokazuje, da tudi druga in tretja slovenska generacija rojena v Ameriki ceni slovenski dnevnik svojih staršev. Seveda pri tem niso zaostala tudi slovenska kulturna društva, pevski zbori, dramske skupine, slovenski narodni domovi, zavetišča za ostarele, Progresivne Slovenke kakor tudi posamezniki, ki so s tem prispevali vsak svoj cvet k razkošnemu jubilejnemu šopku Prosvete.

Če bežno prelištaš jubilejno Prosveto z brezštevilnimi oglasi, čestitkami, z zadovoljstvom in ponosom spoznaš, koliko iskrenih in zvestih prijateljev ima.

Ina Slokan

Nekateri letošnji obiskovalci so v pomenkih na matici, ko smo govorili o naših publikacijah, omenili, da težko razumejo slovenščino v Rodni grudi, češ da je premalo poljudno pisana. Ker je razumljivo, da želimo svojim naročnikom in bralcem čim bolj ustreči, smo prosili nekaj naših ameriških rojakov, ki imajo dosti opravka z našo domačo besedo, naj nam povedo svoje mnenje. Danes objavljamo tri izmed odgovorov, katere smo doslej že prejeli in se obenem piscem zanje toplo zahvaljujemo.

Publicist Frank Česen iz Euclida nam piše takole:

»Oprostite, da vam šele danes odgovarjam na pismo z dne 29. avgusta. Bil sem namreč v bolnišnici, kjer sem prestal težko operacijo, in nisem mogel pisati. Sedaj sem doma v zdravniški oskrbi.

Zelo sem se začudil, ko mi pišete, da so nekateri ameriški rojaki izjavili, da ne razumejo slovenščine v Rodni grudi, ko je vendar pisana v lepem in poljudnem jeziku in v smislu slovenskega pravopisa. Meni doslej ni še nihče potožil, da sta revija ali Koledar nerazumljiva. Obratno: vsi ju pohvalijo, da sta dobro urejena.

Nekateri vaši časopisci so bili takoj po vojni res težko razumljivi, ker so bili natrpani s spakedranimi tujkami, zlasti angleškimi, kar so menda posneli po ruski literaturi. Ampak zadnje čase tudi te polagoma izginjajo, kar je hvale vredno. Menda so uredniki spoznali, da imajo dovolj lepih izrazov v slovenščini.

Ves ta čas pa sta bila revija Rodna gruda in Izeljenski koledar častni izjemi glede čistoče jezika. Tvorila sta v poljudnem tonu pisan mozaik novic, podatkov, člankov in slik iz rojstne domovine izseljencem po vsem svetu, za kar smo vam hvaležni. Jaz sem trdno prepričan, da ogromna večina naročnikov vašo slovenščino in slog pisanja odobrava. Žato kar nadaljujete in po možnosti sledite današnjemu razvoju jezika, ker vsem tako ne boste nikdar ustregli.«

Nekdanji urednik Prosvete, publicist Tone Garden in njegova soproga Tončka iz Chicaga pišeta:

»Kdor pravi, da ne razume vaše revije, odnosno, da bi morala biti pisana bolj v domačem tonu, je človek z zelo nizko izobrazbo. Kdor bi hotel pisati samo za take ljudi, bi mu bolj razumni bralci obrnili

hrbet. Resnica je, da je Rodna gruda izmed vseh vaših publikacij še najbolj po domače pisana, in sicer tako, da jo lahko razume vsak naš človek, pa bilo pri vas ali pri nas v Ameriki. Sem in tja so nerazumljive besede v kakem članku, napisane po vašem »izvedencu« s tujkami, ki jih včasih še sam ne razume.

Iz pisma nekdanjega dolgoletnega glavnega tajnika SNPJ *Freda Vidra* iz Clarendon Hillsa, Ill. povzemamo:

»Jaz doslej nisem slišal niti enega naročnika, ki bi dejal, da ne razume slovenščine, pisane v Rodni grudi.

Priznati pa moram, da sem slišal nekaj pritožb glede pačenja slovenščine s tujimi besedami, katerim se pridružujem tudi jaz. Tako na primer pogosto opažamo besede kot: ambasada, miting, sekretariat, vikend itd., kar kvari našo lepo slovenščino. Pred sabo imam vašo gospodarsko revijo »EHO« s številnimi tujimi besedami. Ali je to potrebno?

Ker je naš slovenski jezik za moderne čase očitno pomanjkljiv, menim, da bi se eden ali drugi slovnični veščak posvetil besednjaku in ga sestavil v smislu, ki naj bi ustrezal novemu času in potrebam. Pogosto opažam v raznih vaših publikacijah, da vam zelo primanjkuje lepih slovenskih izrazov za razne industrijske in druge predmete, ki jih izdelujete. Označevanje s tujimi izrazi — če to niso mednarodni — se lahko smatra za narodno lenobo.«

Slovenščina nekoč in danes

Frane Jakopin

Vsak človek se kdaj pa kdaj zamisli nad tem, kako je z njegovim jezikom, zanima jo ga nekatere nenavadne besede in imena, rad bi odkril, v čem so si jeziki podobni ali sorodni med seboj, in tako naprej. Nihče ne more dvomiti o tem, da je jezik osnovna prvina za normalno življenje nacionalnih skupnosti in posameznikov. Zato nismo presenečeni, ko ugotovimo, da mali in veliki narodi enako cenijo in gojijo svoj jezik.

S človekovim razvojem se spreminja tudi njegov jezik. Že v nekaj desetletjih nastanejo čisto nove besede in menja se celo izgovor. Najtrdnjše znanje materinščine

smo si pridobili v mladosti; v tem obdobju se v šoli navadno srečamo tudi s knjižnim jezikom in spoznamo, da se v marsičem razlikuje od narečja ali pogovornega jezika, ki smo ga vajeni uporabljati doma. Pozneje mora marsikdo v spremenjenih življenjskih okoliščinah govoriti drug jezik, vendar svoja hotenja vseeno v materinščini izrazi najlažje in najbolj neposredno.

Na prvi pogled bi se komu morda zadelo, da spričo hitrega razvoja tehnike in civilizacije ni več kos vsem zahtevam svojega časa; toda to velja le deloma in le za narečja, knjižni jezik pa si vztrajno prizadeva, da bi rasel vštric z drugimi razvitimi jeziki in dosegel čim višjo stopnjo svoje kulture. V tem se noben jezik ne more popolnoma ločiti od drugih, kajti nekatere moderne besede potujejo s pojmi in predmeti vred iz jezika v jezik in tako postanejo last številnih jezikov. Pomislimo samo, koliko jezikovnih elementov imajo evropski jeziki (in ne samo ti) iz stare grščine in latinščine!

Kako se je slovenščina razvijala od časov, ko so se naši davni predniki (6. stol.) naselili v alpskem predgorju Panonije, pa vse do danes?

Prva stoletja po naselitvi jezik teh slovanskih plemen vsekakor še ni bil samostojno izoblikovan, ampak je bil še zelo blizu drugim slovanskim narečjem. Na novem ozemlju pa je Slovence čakala dokaj pisana jezikovna mešanica; ta podlaga je po svoje vplivala na nadaljnji razvoj slovanskega narečja v Alpah, ki pa je seveda tudi in predvsem iz lastnih nagibov ustvarjalo svoje posebnosti, se tako osamosvajalo in počasi dobivalo poteze samostojnega jezika. Že v prvem slovenskem pisanem spomeniku (Brižinskih spomenikih), starem že celo tisočletje, zasledimo jezikovne prvine, ki jasno pričajo o posebnem slovenskem razvoju, čeprav je tudi sorodnost in stik z jezikom Cirila in Metoda še zelo opazen.

Fevdalno obdobje na naših tleh, ki je utrdilo nemške postojanke, slovenščini nikakor ni bilo naklonjeno. Zaradi germanškega pritiska s severa se je prvotno slovensko ozemlje precéj skrčilo in naselitev tujih fevdalcev in uradnikov po vsej deželi tudi za naš jezik ni mogla ostati brez posledic. Slovenski človek se je v stiku s tujim gospodom navzel njegovih jezikov-

nih navad in z njimi kvaril rodni jezik. Vendar je slovenščina v teh hudih stoletjih izpričala nenavadno trdnost in življenjsko moč, saj je kljubovala in se uveljavljala kljub nasilju in pritisku.

V takšnih razmerah ne moremo dovolj ceniti pomena protestantizma (16. stol.), ki nam je dal prvo slovensko tiskano knjigo (leta 1550). Ta iskra ne pomeni samo začetkov slovenskega knjižnega jezika; zbudila je tudi rast slovenske jezikovne zavesti, ki je v naslednjih stoletjih sicer še večkrat zastala, vendar ni več docela usahnila. Skromno število Slovencev, ki so znali brati in pisati materinščino, se je večalo — nihče ni več mogel izbrisati slovenske besede in uničiti njenih glasnikov.

In na pragu 19. stoletja se je rodil največji virtuoz slovenskega jezika, naš pesnik France Prešeren. Zajel je vse globine svoje slovenske bolečine in nam zapustil pesmi, ki jih zdaj občudujemo bolj kot kdaj prej in ki si dandanes utirajo pot v svetovno klasiko.

Prešeren je s svojimi pesmimi odpravil mnenje, da slovenščina ni za »višjo« rabo; dokazal je, da je v našem jeziku mogoče izraziti vse, kar kdo le lahko misli in čuti. Po Prešernu so se morali izjaloviti vsi poskusi, da bi za knjižni jezik pri nas vpeljali ilirščino, zmer cerkvene slovenščine, srbohrvaščine in slovenščine. Četudi je Prešernov jezik tesno povezan z njegovim gorenjskim narečjem, je obenem presegel deželne okvire. Boj za enoten vseslovenski knjižni jezik traja še več desetletij, vendar od Trubarja dalje prevladuje dolensko-gorenjska jezikovna osnova, ki se je uveljavila slej ko prej.

V drugi polovici 19. stoletja pa ni naraščala samo skrb za ureditev pisanega jezika, ampak se je tudi izgovor knjižne slovenščine postavil kot zelo pereč in aktualno vprašanje. Nemščina kot »višji« občevalni jezik se je morala umakniti in njeno mesto je po šolah, v uradih in drugod zavzela slovenščina, ki po svoji govornjeni obliki niti najmanj še ni bila ustaljena.

Nove potrebe so sčasoma zahtevale tudi naglo razširitev in obnovitev besednega sestava. Jezik je moral najti za marsikatero vulgarno nemško izposojenko drugačen izraz, za nove pojme pa nove besede. Pri tem je slovenščina deloma črpala iz lastnih virov, tako da je razmnožila posamezne besedne družine, deloma pa je hodila na

pósodo k drugim slovanskim jezikom, zlasti k najbližjemu, srbohrvaščini. Enako se pozneje tudi naš jezik ni mogel upirati navalu mednarodnih tujk, tako da smo včasih za isti pomen dobili kar po tri besede: domačo besedo, slovansko izposojenko in mednarodno tujko, (npr. razloček, razlika, diferenca). Vmes je slovenščina čutila zlasti opazne vrzeli na znanstvenih in strokovnih območjih, kjer šele danes uspešno zbiramo domačo terminologijo, tako da tudi v tehniki, medicini, agronomiji in še kje ne bomo več v zadregi za naš izraz.

Ne bi mogli reči, da je slovenski knjižni jezik zdaj dokončno izoblikovan. Razvijati se mora, kakor se razvija življenje.

Dejstva, da postajajo razlike med slovenskimi narečji čedalje bolj premostljive, ni moč zanikati. Gosto omrežje šol omogoča naši mladini, da se dokaj temeljito seznanja s slovenskim knjižnim jezikom; veliko vlogo imata tudi radio in televizija, ki zlasti utrjujeta enoten izgovor. Vse to poleg drugih faktorjev utrjuje slovensko jezikovno skupnost. Vendar so narečja in knjižni jezik samo skrajni obliki slovenščine; večina Slovencev govori v svojem vsakdanjem življenju tako imenovani pogovorni jezik, vmesno stopnjo med knjižnim jezikom in narečji. Razumljivo je, da je naš pogovorni jezik navadno obarvan: mariborsko, celjsko, ljubljansko, primorsko in tako naprej.

Sistematično skrb posvečamo samo pisnemu in govornjenemu knjižnemu jeziku. Za razvijanje kulture slovenskega izraza so nujni številni pripomočki; najvažnejši med njimi so slovnica, slovar, pravopis. Najpomembnejši od teh del — in pripravlja ga Slovenska akademija znanosti in umetnosti — pa je nedvomno veliki slovar knjižnega jezika, ki bo obsegal štiri zajetne knjige in nadrobno zapisal in pojasnil ves današnji slovenski knjižni izraz. Razen tega pripravlja SAZU tudi še slovenski dialektološki atlas, ki bo prikazal stanje (na zemljevidih) v današnjih slovenskih narečjih in tako tudi bodočim rodovom ohranil podobo pisanosti in bogastva naših narečij.

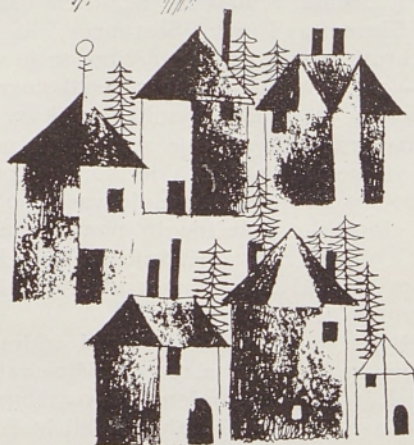
Slovenski jezik ima vse možnosti, da se razmahne v vseh smereh in v sleherni rabi. Gojiti in ceniti ga moramo kot svoje najdražje. Le tako ga bodo spoštovali tudi drugi.

OTROCI BERITE

ČRTOMIR ŠINKOVEC

ČAS DEŽEVJA

OD LJUBLJANE DO KOČEVJA
ZDAJ JESEN JE, ČAS DEŽEVJA,
OD ČRNOMLJA DO GORICE
SO OBLAKOV PERUTNICE
ČEZ IN ČEZ NEBO RAZPETE.
DEŽ PA LIJE KOT IZ RETE.
DA NE MORE ZLATA ZORA
PREKO MESTA MARIBORA;
ZARJA SE V MEGLO JE SKRILA
OD PIRANA DO PREDILA
IN VES SIVI DAN DO KONCA
NE POSIJE ŽAREK SONCA.
MI PA S TO DEŽEVNO SMOLO
POD DEŽNIKOM GREMO V ŠOLO
IN IZ ŠOLE SPET NAZAJ –
KDAJ BO LE DEŽEVJA KRAJ?

MARIJA VOGELNIKOVA

ZIMSKA BAJKA

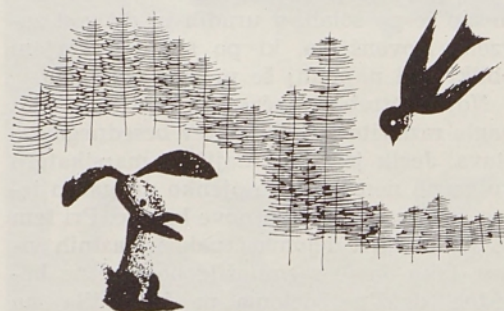
ZIMA BO, JE VZDIHNILA ZASKRBLJENO
HIŠA SREDI POLJA IN SI NARAVNALA LE-
SENE SKODLE NA STREHI TER OČISTILA
ŽLEB NAD VRATI.

ZIMA JE, JE ZAŠEPETALA BILKA NA TRAV-
NIKU, TESNO ZAVILA SVOJE LISTIČE IN
OTRESLA Z NJIH LEDENO KAPLJO, KI JO
JE ZJUTRAJ MEGLA POZABILA.

ZIMO ČUTIM, JE POMIGAL Z UHLJI ZAJ-
ČEK IN SI NATAKNIL BEL ZIMSKI KOŽU-
ŠČEK.

ZIMA JE V ZRAKU, JE POTOŽILA PTICA
IN Z DOLGIMI KRILI REZALA OSTRI HLAD.

ZIMA JE V GOZDU, VSAK DAN JE BLIŽJA,
VSAK DAN BOLJ MRZLA, VSAK DAN BOLJ
TRDA, SO STOKALA DREVEŠA IN ZIBALA
SVOJA TOGA, HLADNA DEBLA TER STRE-
SALA POSLEDNJE CEKINE S PROŽNIH VEJ.

VERA ALBREHT

UGANKA

NEKAJ IMAŠ, KAR NIKDAR NE MIRUJE,
KO TI POČIVAŠ, KAR NAPREJ DELUJE,
KADAR SE VŽGE, GORI KOT SVETEL PLAMEN
TA IMA ZLÁTO, DRUG TRDO KOT KAMEN.

(a)

LJUBI OTROCI!

V NOVEMBRU SLAVIMO DVA PRAZNIKA.
PRVI PRAZNIK JE DAN ŽALOSTI – VSEH
MRTVIH DAN. TEDAJ GREM Z OČKOM IN
MAMO NA POKOPALIŠČE IN PRIŽGEM
SVEČKO NA GROBU BABICE IN DEDKA
PA NA GROBU PARTIZANA, KI JE UMRL
ZA NAŠO SVOBODO.

DRUGI PRAZNIK PA JE – ROJSTNI DAN
NAŠE REPUBLIKE JUGOSLAVIJE. TA DAN
IMAMO V ŠOLI LEPO PROSLAVO; POJE-
MO, PRIPOVEDUJEMO PESMI, IGRAMO IN
SE VESELIMO. NAŠA UČITELJICA, KI SE ŠE
SPOMINJA ŽALOSTNIH VOJNIH DNI, NAM
PRAVI:

»LE VESELITE SE, OTROCI! NIČ NI LEP-
ŠEGA, KOT ŽIVITI V MIRU IN SVOBODI!«
LEPO VAS POZDRAVLJA VAŠ

MIHEC

VINKO VILFAN

VOLKOV

BLAŽ SE JE POTIPAL PO TORBI. V NJEJ JE NOSIL PISMA ZA PARTIZANE. TORBE NE SME IZGUBITI. OZRL SE JE V MESEČINI, ČE NI ZAŠEL. LUNA JE SIJALA IN SNEG SE JE LESKETAL. NENADOMA SE BLAŽ ZDRZNE. ALI NE GRE NEKDO ZA NJIM? PES? VELIK PES!

»VŠŠŠ!» JE BLAŽ ZAMAHNIL Z ROKO, DA BI PREGNAL KOSMATINCA. A TEDAJ OPAZI, DA JIH JE VEČ. V DOLGI VRSTI SLEDE DRUG DRUGEMU. IN OČI SE JIM ZELENO SVETIJO.

»VOLKOV!» JE PREŠINILO KURIRJA. TAKO GA JE ZAZEBLA, DA SE JE STRESEL. SNEL JE PUŠKO Z RAME IN USTRELIL. PRVI VOLK JE ZACVILIL, ZAHROPEL IN SE ZGRUDIL. BRČAL JE IN PRAŠIL SNEG NA VSE STRANI. KMALU JE IZGINIL POD TELESI DIVJIH TOVARIŠEV, KI SO NAVALILI NANJ IN GA V HIPU RAZTRGALI. BLAŽ JE ŠE ENKRAT USTRELIL IN SE RITENSKO UMIKAL V GOSTO GABROVJE.

»NAJBLIŽJA VAS JE AMBRUS,« JE DAHNIL VES ZASOPEL. »DO TJA NE PRIDEM. NE BO ČASA, BLAŽ!» IN SE JE Z ZADNJO MOČJO POTEGNIL NA DREVO. MLADO GABROVJE PA JE BILO DROBNO, IN DREVO SE JE SLOČILO IN PRIPOGIBALO. BLAŽ SE JE BAL, DA BI GA VOLKOV DOSEGLI. VES V GROZI JE STRELJAL V TOLPO KOSMATINCEV. REŠILI SO GA PARTIZANI, KI JIH JE PRIVABILO STRELJANJE.

»TO TE JE REŠILO, BLAŽ, DA SI BIL LAČEN, ZAKAJ ČE BI BIL SIT, BI BIL TEŽJI IN GABER BI SE BOLJ UPOGNIL,« JE V TOPLI HIŠI DEJAL KOMANDIR TONE, SE ZVITO NASMEHNIL IN KONČAL: »TEDAJ BI TE ŽE KATERA ZVERINA POŽRLA!»

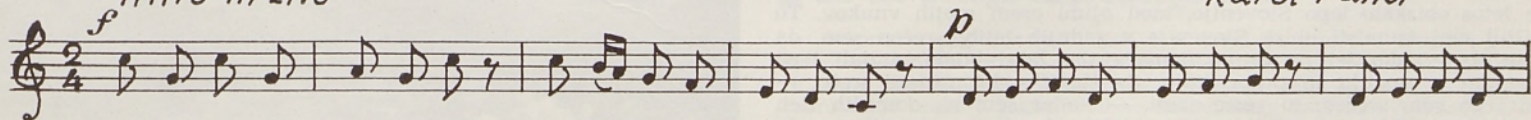

PAVLE ZIDAR

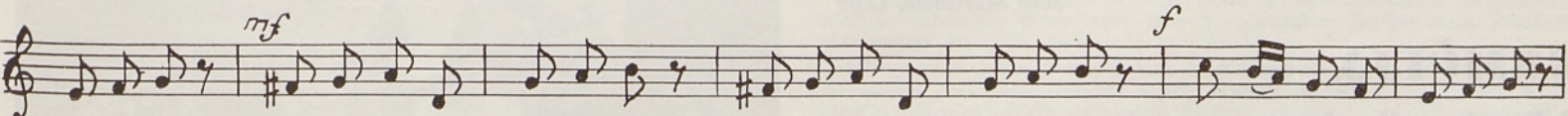
KONJIČKI

Hitro in živo

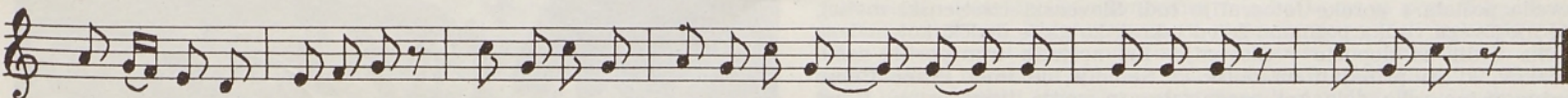
Karol Pahor

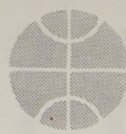
Hopa, hopa, hopa, hop, pože-nimo se v galop. Karčez hrib in morje to, saj konjički

nas neso Eden rjav je, drugi bel, nihče takih ni imel. Vzpenjajo se do neba,

a so vedno le doma. Hopa, hopa, hopa, hop, hop, hop, hop, hop, hopa, hop!

FRANCIJA

**Umrla
je naša naročnica**

V Sallauminesu je avgusta umrla zvesta naročnica Rodne grude, Roza Železnik, poročena Potrpin. Doma je bila iz Zagorja ob Savi, kjer je v mladih letih težko delala v kamnolomu na Kisovcu, po poroki pa sta leta 1924 z možem odšla v Francijo z dvema majhnima otrokoma. Pridno sta sodelovala v slovenskih društvih pred vojno in med vojno. Leta 1944 ji je mož umrl in ostala je brez pokojnine do podpisa konvencije med Jugoslavijo in Francijo. Pokojna Roza Potrpinova je bila zelo navezana na rodno deželo. Skoraj vsako leto jo je obiskala, dokler ji je dopuščalo zdravje. Zadnjikrat sta bila v Sloveniji s sinom leta 1963.

Na zadnji poti so jo spremili številni prijatelji in znanci in njen prezgodnji grob zasuli s cvetjem.

Žalujoči sinovi Leopold ter Vilko in Gregor z ženama se toplo zahvaljujejo vsem, ki so njihovo pokojno mamo v tako lepem številu spremili na zadnji poti ter ji poklonili toliko cvetja.

Franc Kastelic

Z žalostjo smo zvedeli, da naše dobre znanke in zveste naročnice, rojakinje Roze Potrpin, ni več. Ohranili jo bomo v lepem spominu kot zavedno slovensko ženo in dobro mater. Njenim sinovom izrekamo iskreno sožalje.

Uredništvo

■ Obujali bomo lepe spomine

Danes (23. sept.), ko to pišem, poteka mesec dni, ko smo se z družino vrnili iz Slovenije v Francijo. Dvajset članov naše družine je letos obiskalo lepo Slovenijo, med njimi osem mojih vnukov. To je bil moj trinajsti obisk Slovenije v zadnjih letih, srečen sem, da sem spet lahko šel na draga domača tla. Zdaj bomo obujali lepe spomine v upanju in prepričanju, da številka 13 prinese srečo, — kdaj pa sem srečen, to veste sami, — kadar sem na domačih tleh med vami. Zdaj se veselimo 13. oktobra, ko bomo slavili praznik republike Jugoslavije na vsakoletni proslavi v Parizu.

Jože Martinčič, Lens

NEMČIJA

■ Poroka v Hombergu

Naš dragi rojak Franc Čebin je letos doživel vesel dogodek: poročil se je njegov miljenček — vnuk Horst Dieter. In Čebinova sta seveda poslala s poroke fotografijo tudi Slovenski izseljenski matici, saj njegovega vnuka poznamo že od takrat, ko ga je dedek, kot malega dečka vodil na dopuste v Slovenijo. Pri neštetihih transportih naših rojakov, ki so prihajali na obisk iz Nemčije, je imel Franc Čebin vedno polne roke dela kot organizator in vodja transportov. Horst Dieter pa je pritekkel na jeseniškem kolodvoru nasproti tovarišicam

iz matice tako pristrčno, kot k svojim najljubšim tetam. No, deček je zrasel v moža in se oženil in gotovo bo nadaljeval dedkovo tradicijo.

Vsem Čebinovim je Jugoslavija tesno pri srcu. Gospa Elsie Čebinova, ki ni Slovenka po rodu, nam piše med drugim:

Ja, Jugoslawien ist ein sehr schönes Land. Ich liebe es besonders, auch die Leute die ich bis jetzt kennen gelernt habe. Ich denke immer an alle meine Lieben in weiter Ferne. Am 4. juni hatte ich Geburtstag — 75 Jahr. Unsere Kinder sind am liebsten in Bled, wo sie nach jedes Jahr waren. Dort ist es ja auch sehr schön. Meinem Mann geht es nicht besonders gut. Ich werde an ihn gut aufpassen, damit wir noch einmal zusammen nach Jugoslawien fahren können. Das wäre mein grösster Wunsch! Auf ein gesundes NASVIDENJE!

Zgoraj: Cebinovi ob svatbi

Spodaj: Slovenke, ki so na delu v Münchnu, so se na izletu v Mainau na Bodenskem jezeru srečale s Slovenkami iz Bregenza

BELGIJA

■ Slovenski dan

V nedeljo 16. oktobra je društvo Slomšek v Eisdén-Cité v Limburgu priredilo Slovenski dan. Po skupni maši v cerkvi svete Barbare je bila družabna prireditev, združena s kulturnim programom, pri katerem sta sodelovali slovenska folklorna skupina iz Holandije in domača igralska družina, ki je nastopila s spevoigro »Radikalna kura«.

ZDA

■ Rekorden obisk proslave SNPJ

Letošnja proslava dneva SNPJ, ki je bila ob delavskem prazniku v začetku septembra na novem počitniškem taborišču SNPJ v Enon Valleyu v Pennsylvaniji, je imela rekorden obisk, saj se je prireditev udeležilo blizu deset tisoč ljudi — članov te velike organizacije in njihovih svojcev. Prihiteli so iz Clevelanda in Detroita, Chicaga in Waukegana, Milwaukeeja, Johnstowna, Pittsburgha in drugod.

V soboto 3. septembra je bil bankeť za dopisnike Prosvete, na katerem sta govorila urednik Prosvete Louis Beniger in glavni tajnik Frank Groser. V sobotnem kulturnem programu je nastopil slovenski oktet iz Pittsburgha ter pevki Stella Peltz in Frances Rosenberger. Posebej sta navdušila tudi harmonikarja Richard Roginski in Jake Derlink.

Zaradi dežja je bila večina nedeljskih prireditev v glavnem plospu na taborišču. Vse je spet navdušil nastop Mladinskega pevskega zbora krožka št. 2 iz Clevelanda pod vodstvom znane pevke Cecilie Valenčič, ki je ubrano zapel več slovenskih pesmi. Pred tem je zbrane pozdravil glavni predsednik SNPJ Joseph Culkar in kratko spregovoril o pomenu SNPJ v življenju ameriških Slovencev in o delavskem prazniku.

Sledila je izvolitev nove Miss SNPJ. Ta častni naziv je dobila hčerka znanega društvenega delavca Martina Serro, podpredsednika krožka št. 87 in predsednika radijskega kluba, 17-letna Linda Serro.

Letošnja proslava dneva SNPJ, ki je bila prva na novem izletniškem taborišču SNPJ, je z rekordno udeležbo članstva in prijateljev organizacije dokazala, kako živahno razgibana in pomembna je dejavnost te velike organizacije ameriških Slovencev.

**Umril je naročnik
Frank Klune**

Dne 21. avgusta je v starosti 83 let v Chisholmu, Minn., umrl splošno znani društveni delavec rojak Frank Klune. Pokojni je bil vse od začetka zvest naročnik Rodne grude in Slovenskega izseljenskega koledarja. Bil je tudi sodelavec obeh publikacij ter precej časa tudi naš zastopnik. Doma je bil iz Dolenje vasi pri Ribnici, od koder se je izselil pred dolgimi desetletji. Že od leta 1912 je bil član SNPJ, kjer je zelo aktivno deloval. Med drugim je bil tudi v njenem glavnem odboru ter krajevni zastopnik. Pred leti je tudi pridno dopisoval v Prosveto in Proletarca.

Naj mu bo lahka zemlja v deželi, ki mu je bila druga domovina, kjer žive njegovi otroci, vnuki in pravnuki. Tudi v starem kraju ga bomo ohranili v svetlem spominu. Slovenska izseljenska matica

■ Skupni nastop kulturnih skupin

V nedeljo 18. septembra so organizacije, ki imajo svoj sedež v Slovenskem društvenem domu na Recher cesti v Euclidu, nastopile na skupni prireditvi. V programu te svojevrstne in lepe prireditve so sodelovali: dramsko društvo »Naša zvezda«, ki je bilo ustanovljeno v času razcveta slovenske kulture v Clevelandu ter ima za seboj vrsto uspešnih uprizoritev domačih in tujih del. Nato nekaj let ni delovalo, a je spet zaživelo in živahno dela. Dalje je na prireditvi nastopil pevski zbor Slovan, ki je letos slavil 30-letnico. Tem se je pridružil letošnji zlati jubilar, pevski zbor Zarja, Mladinski pevski krožek št. 2 SNPJ ter Barbershop Singing, ki tudi deluje v SDS že več let ter ga vodi v ZDA rojeni Slovenec. Po programu je bila družabna zabava s plesom.

■ Pozdravi iz Waukegana

Jugoslavijo sem obiskal že trikrat, enkrat sam, dvakrat pa z ženo. Nazadnje sva bila tam leta 1960 in sva se oglasila tudi pri vas na izseljenski matici, kjer sva bila res prijazno sprejeta in postrežena. Vsakemu, ki gre v Jugoslavijo, priporočam, naj se ustavi pri vas, kjer bo dobil vsa navodila. Tu v Waukeganu gre življenje kakor po navadi. Starejši se zbiramo v Narodnem domu, kjer igramo karte, poleti pa balinamo, da gre čas hitreje naprej. Pošiljam vam naročnino za Rodno grudo, en dolar pa je za tiskovni sklad. Lepo pozdravljava vse v uredništvu Rodne grude.

John in Mary Kink, Waukegan

Lepa hvala za pozdrave in za prisrčno pismo, kakor tudi za naročnino in tiskovni sklad. Oglasite se spet kaj kmalu!

Uredništvo

■ Pozdrav s konvencije SNPJ

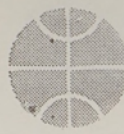
Spoštovani matičarji! Lepe pozdrave z 18. redne konvencije SNPJ vam pošiljajo: Josie Zakrajšek, Theresa Gorjanc, Cecilia Šubel, Agnes Stefanic, Frank Plut, Mary Dolsak, M. J. Turk, Marion Bachel, Elsie Culkar, Krist Stokel, Tončka Garden, Joe Durjava in Andy Turkman.

KANADA

■ 35 let našega naprednega tiska

Napredni jugoslovanski tisk v Kanadi praznuje v letošnji jeseni svojo 35-letnico. Proslave tega pomembnega jubileja so pripravljali že skozi vse leto. Kot uvodna prireditev je bilo 25. sept. v Torontu zborovanje bralcev jugoslovansko-kanadskega tednika »Jedinstvo«. Na zborovanju so razpravljali o programu glavne proslave in izvolili prireditveni odbor. Osrednja proslava je bila v nedeljo 30. oktobra v Torontu. Tudi v drugih krajih bodo bralci Jedinstva organizirali manjše jubilejne prireditve. Dne 4. novembra bo pa izšla jubilejna slavnostna številka Jedinstva.

Napredni jugoslovanski tisk v Kanadi je moral zlasti v prvem desetletju prebroditi mnogo težav. Njegov začetnik je bil list Borba, glasilo jugoslovanskih delavskih klubov, pisano v srbohrvaščini, ki je začelo izhajati leta 1931. Oblasti so list kmalu prepovedale, urednika pa aretirale. Dobil je dve leti zapore, potem pa so ga izgnali. Kljub temu pa je Borba še nekaj časa izhajala ilegalno, kasneje pa jo je nadomestil delavski list »Svobodna misel«, ki se je prav tako moral boriti s težavami, katere so mu v glavnem povzročali nekateri politični predstavniki stare Jugoslavije, ki so si zelo prizadevali, da bi onemogočili napredno gibanje jugoslovanskih izseljencev v Kanadi. Leta 1942 so dobili tudi Slovenci v Kanadi svoj list, ki se je imenoval »Eđinost«. List je izhajal do leta 1948 in je imel nad 1200 naročnikov.

Veliko vlogo je odigral napredni jugoslovanski tisk tudi med drugo svetovno vojno in v prvih povojnih letih, ko so jugoslovanski patrioti v Kanadi zbirali in zbrali za rojstno domovino v denarju, blagu in s posojili skupno nad tri milijone dolarjev.

Jugoslovansko-kanadski tehnik Jedinstvo, ki izhaja v Torontu, nadaljuje danes tradicijo svojih prednikov in na svojih straneh vedno naglašja patriotično naklonjenost do današnje Jugoslavije. K jubileju, ki je praznik vseh zavednih Jugoslovancev v Kanadi, čestitamo z željo, da bi bil tisk kakor v preteklosti tudi v bodoče tisto sredstvo, ki bi združevalo vse sloje naše stare in nove ekonomske emigracije in da bi našel še novih poti pri okrepitvi vezi in sodelovanju med staro in novo domovino.

Uredništvo

■ Slovenske knjige

Po dolgem času se vam spet oglašam. Tukaj sem že štiri leta in sem se že kar privadila. V začetku mi je bilo dolgčas, ker nisem poznala dosti ljudi, sedaj pa sem se že seznanila s precejšnjim številom Slovencev. Z možem greva vsak mesec na ples, enkrat na leto priredijo Slovenci piknik, pustno zabavo in še druge stvari.

Rodno grudo zelo rada prebiram in tudi koledar prinese vsako leto dosti novega. Rada bi tudi nekaj pojasnil. Za odgovor se vam že vnaprej zahvaljujem. Rada bi se naročila na »Našo ženo« in prosim, če mi pošljete naslov, zelo rada pa bi naročila tudi kako slovensko knjigo. Ena od teh je Miška Kranjca »Ukradena ljubezen«. Kje jo lahko naročim in koliko stane? Lepe pozdrave.

Vinko, Marjan in Dany Daničič, Edmonton

■ Društvo Simon Gregorčič živahno dela

Čas res hitro mineva. Kmalu bo spet zima. Sicer pa smo imeli letos tukaj izredno lepo poletje, kakršnega že dolgo ne pomnijo. Pri vas pa je bilo drugače, saj se izletniki, ki so bili letos v Jugoslaviji, pritožujejo nad vremenom. Drugače pa so bili kar zadovoljni s potovanjem in bivanjem v domovini.

V našem društvu je vedno dosti dela, posebno to poletje, ko smo imeli vsako nedeljo piknik na naši društveni farmi. Tako lahko rečem, da je postal ta prostor res izredno priljubljeno shajališče za weekend. Prilagam tudi vabilo na našo plesno prireditev, ki smo jo imeli v soboto 1. oktobra v Latvian hall v Torontu. Prav vse od Matice vabimo na to prireditev, žal, pa vas najbrž ne bomo videli, ker je vmes prevelika daljava.

L. A. Stegu

■ O življenju v Kanadi

bi bilo vredno govoriti prav obširno. V splošnem pogledano je zelo lepa in tudi bogata. Kljub temu pa je to po eni strani za novoprišleca kar smešno, saj smo navajeni čisto drugačnega življenja. Britanska Kolumbija s svojim zmernim podnebjem mnoge privabi, da se ti za stalno naselijo. Pretežno žive tu Angleži, Francozi, Nemci, Ukrajinci, Poljaki, Čehi, Jugoslovani, Mažžari, Italijani, Grki in Skandinavci. Zelo je razvita industrija, predvsem lesna in strojna ter ribolov in trgovska mornarica.

Stalnega dela je bolj malo, prednost pa imajo strokovnjaki, ljudje, ki znajo dati dosti od sebe. Delovni teden traja 40 ur, pet dni po osem ur. Če dela zmanjka in je delavec začasno odpuščen, dobiva od borze dela podporo, ki znaša za samce 120 dolarjev mesečno, za poročene 170 dol., otroci pa do 250 dolarjev. Če je bil kdo pred brezposelnostjo le kratek čas zaposlen, le 14 dni ali mesec, mu daje vlada pomoč 75 dolarjev mesečno za hrano in stanovanje. Zdravstveno zavarovanje je obvezno, poškodovanec dobiva tudi nadomestilo plače, ki znaša 75 odstotkov povprečnega zaslužka pred poškodbo. Obvezno je tudi socialno zavarovanje. Če je kdo v bolnici, plača sam en dolar na dan za posteljo, drugo pa plača zavarovanje. Enako plačujemo tudi za invalidsko zavarovanje. Dopust se računa po delovni dobi, plačan pa je po povprečju zadnjih treh mesečnih plač.

Glede stanovanj ni težav, ker zelo veliko gradijo. Najemnina za stanovanje se giblje od 40 do 140 dolarjev. Če želi kdo opremljeno

Moški in otroški pevski zbor iz Vancouvera ob nastopu v letošnjem maju

Spodaj: Na farmi Slovenskega prosvetnega društva Simon Gregorčič v Torontu. Rojaki iz Kanade pred odhodom na obisk v domovino letos 5. julija. Spredaj stoje od leve: predsednik društva Simon Gregorčič L. Stegu, kapetan letala, J. Zidar ter B. Stevanov

Vabilo na plesno prireditev društva Simon Gregorčič

Velika Plesna Zabava

Igra: **WALTER OSTANEK and COMBO**

v soboto, 1. oktobra 1966., v Latvian hall

na 491 College St., Toronto
(zapadno od Bathurst St.)

Pričetek ob 7:30 zvečer

Postregli Vas bomo z okusnim prigrizkom.

Vijudno Vabljeni!

Nastop slovenske folklorne skupine iz Vancouvera letos v avgustu v Stanley parku v Vancouveru

stanovanje, pride 5 do 10 odstotkov dražje. Telefon ima v stanovanju vsakdo, prav tako tudi avto, ker je to za te pojme nujno potrebno, saj so med mesti in v mestu samem prevelike razdalje.

To je torej na kratko povedano nekaj o našem življenju v Kanadi. Samo še to morda, da je šolanje precej zahtevno in drago, saj stane npr. študij na univerzi letno okrog 1000 dolarjev.

Stane Ferjuc, New Westminster, B. C.

■ Slovensko društvo v Vancouveru

Iz daljnega Vancouvera, Britanska Kolumbija, kjer živi precejšnje število slovenskih izseljencev, redko prihajajo vesti o njihovem kulturnem delovanju. Bolj je seveda razvito samo družabno življenje, ki pa je pogosto združeno z različnimi kulturnimi prireditvami. Tako smo pred leti med drugim uprizorili tudi Linhartovo Županovo Micko, mešani pevski zbor pa je tamkajšnjim Slovincem pogosto zapel priljubljene slovenske narodne pesmi, ki pomagajo ohranjovati narodno zavest.

V letu 1965 so naštudirali igro »Osramočeni zakonski mož«, moški pevski zbor pa je zapel nekaj pesmi. Rojaki so bili nad predstavo navdušeni, kar kaže, da si sami prizadevajo za to, da se med njimi ohrani slovenski jezik in da še razvijajo svoje kulturno delovanje.

V letošnjem letu pa so svojo kulturno dejavnost še razširili, saj so ustanovili folklorno skupino in otroški pevski zbor. Tako imajo sedaj že dva pevška zbora. Posebno navdušenje izzove ob vsakem nastopu otroški zbor, saj — kot pravijo — »jim je zapel pesmi, polne mladostnih spominov na kraje, od katerih se naše srce nikoli ne loči«. V poletnih mesecih je njihova folklorna skupina nastopila s slovenskimi narodnimi plesi pred vancouverkim občinstvom v znanem Stanley Parku »Malkin Bowl« gledališču na prostem in na veliki vancouverški razstavi. Občinstvo je bilo vedno navdušeno nad izvajanjem naših rojakov.

J. M.

ARGENTINA

■ Slovenci v Argentini

Dne 27. avgusta je društvo Ljudski oder, ki je eno najstarejših slovenskih društev v Argentini — lepo praznovalo 41. obletnico. Ze zgodaj so začeli prihajati gostje — člani in prijatelji društva iz Buenos Airesa in tudi iz zelo oddaljenih krajev. Dvorana je bila nabito polna.

V imenu prireditvenega odbora je spregovorila uvodne besede tajnica društva Irena Mislej. Nato je folklorna skupina »Las Voces del Kunampa«, kjer nastopajo člani Ljudskega odra, potomci jugoslovanskih staršev, lepo zapela štiri argentinske pesmi. Vsem je zelo ugajal tudi nastop plesne skupine mladincev in mladink društva, ki so v slovenskih narodnih nošah pod vodstvom Susane Fabian zaplesali slovenske narodne plesne. Toplo so bile sprejete tudi druge točke pestrega programa, v katerih so nastopili: plesna skupina društva »9. julij« iz Buenos Airesa, pevski zbor Ljudskega odra, ki je pod vodstvom svojega novega pevovodje Milana Kavšiča odlično zapel nekaj slovenskih in argentinskih narodnih pesmi, ter dramska skupina društva, ki je v španščini zaigrala enodejanko »El tio Ricardo« (Stric Rikardo). Prireditev se je zaključila z družabno zabavo.

V letošnjem avgustu je minilo 26 let od ustanovitve slovenskega društva Edinost v Cordobi. Dolga in težka je bila pot tega društva, povezana z žrtvami in tudi lepimi uspehi. Obletnico so letos proslavili s skupnim kosilom, na katerem so postregli z jedili, pripravljenimi na belokranjski način, kar je zbrane člane in prijatelje še posebej razveselilo.

Slovensko podporno društvo Simbron je 11. septembra v svojih prostorih priredilo tradicionalni »asado«, ki je bil dobro obiskan. Dne 1. oktobra je društvo praznovalo začetek pomladi. Ob tem prazniku so organizirali mladinski festival z bogatim programom.

Dne 3. avgusta so na pokopališču Olivos pokopali zavednega primorskega Slovenca Ivana Benedetiča, soustanovitelja Ljudskega odra. Od ustanovitve je sodeloval pri tem društvu in ko je bilo pred tremi desetletji ustanovljeno društvo Ivan Cankar, je tudi tu navdušeno sodeloval. Tudi njegov sin Arturo in hčerka Vida sta pridno delovala v mladinskih in drugih odborih. Arturo je zdaj član glavnega odbora Ljudskega odra.

Pokojni Ivan Benedetič, vedno prijazen in pripravljen pomagati, požrtvovalen društveni delavec, je odšel za vselej. Vsi, ki smo ga poznali, ga bomo ohranili v lepem spominu. Sinu in hčerki ter drugim sorodnikom izrekamo iskreno sožalje.

Armando Blažina

■ Smrt zaslužnega rojaka

V Rosariu je nepričakovano umrl Franc Kastelic, ki je bil v naselbini zelo znan in spoštovan. Bil je ustanovitelj in dolgoletni predsednik delavskega društva Triglav in pozneje društva Centro Yugoslavo.

Doma je bil iz Matenje vasi pri Pivki na Krasu. V Rosariu je preživel skoraj štiri desetletja. Bil je navdušen društveni delavec in dober organizator. Predvsem njegova zasluga je, da ima danes Rosario enega najpomembnejših jugoslovanskih domov v Argentini.

V tem domu je bila pred pogrebom položena njegova krsta, da so se številni prijatelji in znanci poslovili od njega. Vsi smo čutili, da smo izgubili velikega prijatelja. Leta 1958 je obiskal svoj rodni kraj in se vrnil med nas z nepozabnimi spomini. V načrtu je imel, da s soprogo Stanislavo, roj. Kovšca, ponovno obiše svojo rodno deželo prihodnje leto. Neusmiljena in toliko prezgodnja smrt mu je to preprečila.

Ob njegovih smrti rosarijski Jugoslovani iskreno žalujemo. Ohranili ga bomo v svetlem spominu kot svetel zgled pri našem nadaljnjem društvenem delu.

URUGVAJ

■ Pozdrav s Slovanske skupščine

Zbrani v Montevideu na XXII. letni slovanski skupščini vam pošiljam prisrčne pozdrave in želje za uspešno delo vašega društva. XXII. letna skupščina Slovanov v Urugvaju se vam zahvaljuje za sodelovanje, ki je prispevalo k razvoju našega socialnega in kulturnega delovanja v prid slovansko-urugvajskih odnosov.

XXII. letna skupščina Slovanov v Urugvaju izraža toplo željo, da bi se naši stiki še okrepili v prid miru, napredka in bratstva med ljudmi.

Za XXII. slovansko skupščino

predsednik: Roberto Zagorodko
tajnika: Ferdinand Hašaj in
Lita Siescowski

■ Pošljite mi takoj štiri plošče »Gorenjski slavček«

Prosim vas, da mi takoj pošljete štiri gramofonske plošče »Gorenjski slavček« v mono tehniki. Pošiljam vam denar, obenem prilagam še naročnino za RODNO GRUDO in SLOVENSKI IZSELJENSKI KOLENDAR za leto 1967.

Prejmite moje najlepše pozdrave!

Baldomir Cvetrežnik
Montevideo, Uruguay

Prihodnje leto - na svidenje

Slovenska izseljenska matica prejema letos izredno veliko pisem, ki nam jih pišejo letošnji obiskovalci Jugoslavije. Iz vseh veje navdušenje nad našo deželo, našimi ljudmi in v vseh je tudi zahvala matici za njen pristrčen odnos do rojakov, ki prihajajo v naš urad.

Theresa Gorjanc iz Wickliffe, ZDA, piše med drugim:

— Kljub temu, da sem zelo zaposlena, sem še vedno med vami. Nenehno me spremljajo misli na čas, ki sem ga preživela v vaši lepi deželi. Ostala bi tam še nekaj tednov, a so me doma že nestrpnost pričakovali, mož, sin, snaha in sedem vnukov. Naj se s temi skromnimi besedami iskreno zahvalim vsem pri Slovenski izseljenski matici za vse gostoljubje. Kadarkoli sem prišla v urad, so bili vsi resnično, iskreno prijazni. V Ljubljano sem se pa kar zaljubila in kadar se preselim v domovino, bo to mesto moje središče.

Ivanka Kapel iz Euclida, ZDA, piše:

— Letošnji turisti, ki so bili na počitnicah v Jugoslaviji, so se srečno vrnili. Vsi so zadovoljni in polni veselega navdušenja in že delajo načrte za ponoven obisk. Tudi mladi se zelo pohvalno izražajo o toplem sprejemu na slovenskih tleh, pri znancih, sorodnikih in pri vas. Ne morejo prehvaliti lepote naše Slovenije in čudovitega, svežega zraka. Obljubljajo, da se čez dve leti spet vrnejo k vam.

Iz Buenos Airesa v Argentini smo prejeli pismo od **Mihaela Križniča**, ki pravi:

— Ob vrnitvi v mojo drugo domovino, se spominjam vašega prijaznega sprejema. Želim, da bi razveseljevali še dolgo let in vse večje število obiskovalcev z vašo prijaznostjo.

Leo Fister iz Willoudale v Kanadi pa:

— Letošnji obiskovalci stare domovine so se zelo pohvalno izrazili o bivanju pri vas. Vsi so zadovoljni.

Frances Rosenberger iz Ambridge v ZDA:

— Stella Peltz in naši izletniki, ki so se vrnili iz stare domovine, so nam povedali, kako lepo so bili sprejeti v Ljubljani in še posebej v uradu Slovenske izseljenske matice. Iskreno vas pozdravljamo in se vam pristrčno zahvaljujemo za vso izkazano naklonjenost in gostoljubje.

Podružnica Slovenske izseljenske matice Kamnik-Domžale prejema za svojo izredno uspešno prireditev — srečanje izseljencev, ki so bili na obisku v domovini — na Veliki planini, tudi pristrčne zahvale.

Neřima Bohumil iz Češke (Uherski Brod) piše:

— Zahvaljujemo se vam za pozornost, za vabilo na prireditev za izseljence na Veliki planini.

Iz Köbenhavna v Danski pišeta **Cvetko Belec** in **Irena Guthe** takole:

— Spet smo doma na Danskem, vedno pa se z veseljem spominjamo našega družabnega srečanja, ki ste nam ga priredili na Veliki planini. Za vse se vam še enkrat najtopleje zahvaljujemo, najbolj pa gospe Klari, ki nas je tako iskreno zabavala. Prejmite vsi skupaj pristrčne pozdrave iz Danske z upanjem, da se še vidimo.

Otrok še vedno sesa prstek

Prosila bi vas za nasvet. Moj sinček, ki je sicer zdrav in krepak otrok, še zmerom sesa prstek. Marsikaj sem že poskusila, da bi ga tega odvadila, pa mi ni uspelo. Mož mi pravi, da sem nespametna, ker se zaradi tega razburjam, jaz pa bi vseeno rada vedela, kaj naj storim in kako naj otroka odvadim te grde zavade. Že vnaprej se vam zahvaljujem in vas lepo pozdravljam!

S. M., Holandija

Ker bo to vprašanje verjetno zanimalo marsikatero mamico, smo za odgovor naprosili našo strokovnjakinjo in ga objavljamo v reviji.

Z vprašanjem, zakaj otrok sesa prstek, si tudi strokovnjaki niso enotni. Smatramo pa, da sesanje prstkov v prvih mesecih otrokovega življenja ni navada, temveč potreba. Otrok ni dovolj zadovoljil svoje potrebe po sesanju in zato pričinja sesati še prstek. Ob tem je zadovoljen in se pomiri. Ugotovili so, da dojeni otroci manj sesajo prstke kot zalivančki in da pogosteje sesajo tisti otroci, ki jih hranimo v daljših razdobjih, na primer na štiri ure. Staršem ponavadi svetujemo, da dovolijo otroku dalj časa piti po steklenici na ta način, da naredijo na dudki manjšo luknjico. Tako otrok poleg hrane zadovolji tudi svoj sesalni nagon, ki je v prvih mesecih življenja izredno močan. Vendar ta nagon pri vseh dojenčkih ni enako razvit. Opažamo tudi, da otrok sesa prstek nekaj minut pred obrokom. To je po navadi znak, da je lačen in si na ta način sam pomaga. Prstki so pač najhitreje »pri roki«! In kaj naj mati naredi? **N i č e s a r.** Dojenček bo pač na ta način zadovoljil svojo potrebo po sesanju, ker je ob hranjenju ne more v zadostni meri. Kakor hitro bo to potrebo prerasel, bo sam od sebe prenehal sesati. Če pa mu vlečemo prstek iz ust ali mu ga celo namažemo s pelinom, mu s tem onemogočimo, da sam zadovolji svojo potrebo po sesanju. In tako bo to navado hotel s silo uveljaviti. Res pa je tudi, da sesanje prstka lahko neugodno vpliva na rast mlečnega zobovja. Toda temu se lahko izognemo, če v prvih mesecih otrokovega življenja z dojenjem ali pravilnim hranjenjem po steklenički zadovoljimo otrokov sesalni nagon.

Po prvem letu starosti pa pomeni sesanje palčka popolnoma nekaj drugega. Otrok sesa prstke, če je utrujen, žalosten ali pa zaspan. Na ta način se pač vrača v obdobje dojenčka, ker mu odrasli ne dajo potrebne zadovoljitve. Predvsem opažamo, da sesajo prstke otroci, ki nimajo ustreznih igračk za svoj duševni in telesni razvoj, katerih starši skrbijo le za zadovoljitev telesnih potreb — hrane in obleke, — in premalo otroka ljubkujejo. Sesanje prstka opažamo predvsem pri otroku, ki ga starši pustijo ure in ure samega v stajici — sicer z igračkami — ne da bi se zanj zmenili.

Ta pojav pri otroku sam od sebe mine, če ga na ustrezen način zadovoljimo in mu poleg varstva nudimo tudi veliko ljubezni in pozornosti. Skoraj vsi otroci pa sesajo, če se slabo počutijo, če so bolni ali se srečajo z drugimi težavami.

Mnogi otroci sesanje prstka »kombinirajo« z gladenjem rjuhe, blazinice ali pa morajo imeti v roki cunjico. Te kretnje nas spominjajo na obdobje dojenčka, ko se je otrok med sesanjem nežno dotikal tudi materinih prsi.

Psihologi smatrajo, da sesanje prstka ne povzroča pri otroku nobenih resnejših motenj. Zato nima smisla, da starši poskušajo to odpraviti s silo.

Sesanje palčka pa je lahko tudi zanesljiv znak, da je bil otrok vzgojen brez ljubezni, zastrašen ali pa zanemarjen. Sesanje prstka opazamo tudi pri nesamostojnih socialno nezrelih otrocih, če se znajdejo pred težko nalogo. Če otrok sesa prstek v prvih dveh letih, ni treba zaradi tega ničesar ukrepati. Kasneje pa je nujno potrebno poiskati vzroke, zaradi katerih se otrok s sesanjem prstov zateka nazaj v otroštvo.

Strokovnjaki so si enotni, da otroci, ki še po drugem letu starosti sesajo prstke, niso bili v prvih življenjskih letih pravilno vzgojeni. Morda so bili preveč razvajeni; starši so uporabljali strah kot vzgojno sredstvo ali pa so bili veliko prepuščeni samemu sebi brez igračk itd.

Sesanje palčka smatramo v drugem letu starosti tudi kot nevrozo. Tak otrok živi po vsej verjetnosti v neugodni življenjski situaciji, iz katere ne najde izhoda.

Prof. Slavica Toličič

Ražnjiči in čevapčiči

Nekateri moji tukajšnji znanci so v letošnjem poletju obiskali Jugoslavijo in so se, poleg vsega drugega, nad vse navdušili nad čevapčiči in ražnjiči. Zdaj me vsi prosijo za recepte. Ker to ni tipično slovenska jed, receptov ne poznam, zato vas lepo prosim, če bi jih lahko priobčili v »Rodni grudi«. Prepričan sem, da z njimi ne boste ustregli le meni, temveč tudi mnogim drugim naročnicam in naročnikom. Že vnaprej lepa hvala in lep pozdrav!

R. M. iz Nemčije

Z veseljem bomo ustregli vaši želji. Prepričani smo, da vam bodo te, zdaj že skoraj tudi naše specialitete uspele in vam želimo: Dober tek!

RAŽNJIČI. Poraba: nemastna svinina, sol, poper, ščep paprike, špile, nekaj kapljic olja in čebula za oblogo. Poleti tudi nekaj svežega paradižnika in paprike.

Izdelava: Meso razrežemo na ne pretanke lističe in ga ploščnato nabodemo na špile. Nato ražnjiče posolimo, popramo, pokapljamo z oljem in jih na žaru ali na ogreti plošči pečemo. Če želite, da bodo lepši, jih proti koncu pečenja potresite z rdečo papriko. Da pa bodo sočnejši, jih med peko mažite z oljem.

Ražnjiče zložimo na krožnik, okrasimo z grobo narezano čebulo in s kumaricami (pozimi), poleti pa dodajamo paradižnik in papriko. Posebno dobri so ražnjiči iz svinjske ribice.

ČEVAPČIČI. Ta jed je turškega izvora in se tam imenuje kebab-kese. Srbi so besedo po svoje spregovorili, recept pa nekoliko predrugačili in čevapčiče popularizirali.

Za čevapčiče vzamemo štiri petine volovskega vratu in eno petino ovčetine. Če te ni, jo lahko nadomestimo z manj mastno svinino in s teletino. Meso zmeljemo, dobro premešamo in še enkrat zmeljemo. Poleg zmeljemo tudi dva ali tri stroke česna. Zmleto meso dobro mesimo in medtem solimo — na 1 kg mesa 2 dkg soli. Dodamo grobo mletega popra, pol dcl vode, ki smo jo zmehčali s sodo bikarbono (za noževo konico), vse skupaj dobro mesimo, da postane masa vlaknasta, nato pa postavimo na hladno, najbolje v hladilnik. Čez čas maso še enkrat premesimo. Iz nje potem oblikujemo za prst debele čevapčiče, jih zlagamo na krožnik, in da se ne bi prijeli, jih navlažimo z vodo. Postavimo jih še enkrat v hladilnik, da postanejo trdi. Pečemo jih šele tik pred serviranjem in to na žaru, lahko pa tudi na ogreti in nekoliko z oljem pomazani štedilnikovi plošči. Vročina mora biti primerna, tako da sok pri peki ne izteče. Čevapčiče pečemo do stopnje, ko so še sočni in imajo v sredini še komaj vidno rožnato jedro. — K čevapčičem ponudimo grobo narezano čebulo, poleti pa lahko tudi sveži paradižnik in papriko.

Zamenjava potnih listov

Imam stalni jugoslovanski potni list, s katerim prihajam vsako leto na dopust v domovino. Ko sem letos prosila za vizo, se mi na našem konzularnem predstavništvu v Celovcu podaljšali potni list do 31. decembra 1970. Medtem pa sem slišala, da bo treba do konca leta 1966 zamenjati vse stare potne liste za nove. Mislim, da zame to ne velja in da se lahko zanesem na to, da bom lahko še štiri leta dobivala vize za obisk Jugoslavije v moj doseganji stalni potni list.

P. S., Lauterach, Avstrija

Imate prav. V junijski številki Rodne grude smo pojasnili, da bodo naši državljani, ki živijo v tujini in imajo stalni potni list, lahko uporabljali te potne liste še do 31. decembra 1970, potem pa jih bodo morali tudi oni zamenjati.

Navadne jugoslovanske potne liste naša diplomatsko-konzularna predstavništva že zamenjujejo od septembra dalje. Po Novem letu bo veljal stari potni list le še za povratek v Jugoslavijo, za eventualno dokazovanje identitete, državljanstva in raznih drugih dejstev, razvidnih iz potnega lista, medtem ko bo moral vsak državljan, ki bo želel kamorkoli potovati, od 1. januarja 1967 imeti nov potni list. Veljavnost novih potnih listov je deset let, vizumi pa se lahko dobe za enkratno ali večkratno potovanje z veljavnostjo enega leta. Opozarjamo pa, da diplomatska konzularna predstavništva v inozemstvu ne izdajajo viz za večkratna potovanja, marveč je mogoče takšno vizo dobiti brez vsakršnih težav pri pristojnem občinskem organu v domovini. Naj povemo še to, da so novi potni listi za osebe s stalnim bivališčem v SR Sloveniji tiskani v slovenskem jeziku, in da bo lastnikom novega potnega lista vrnjen tudi stari potni list.

Nakup stanovanja

Na Švedskem, kjer delam že četrto leto, sem prištedil vsoto, za katero upam, da bi si v domovini že lahko kupil majhno hišico ali stanovanje. Prihodnje leto se nameravam vrniti v Jugoslavijo, poprej pa bi že rad dobil kake informacije o tem, koliko bi me veljajo dvo- do trosobno stanovanje ali pa vrstna hišica nekje blizu Ljubljane. Morda mi vi lahko posredujete kakšne podatke o tem?

B. L., Halmstad, Švedska

Znano nam je, da prodaja zazidalne parcele, stanovanja in vrstne hišice Stanovanjsko podjetje »Standard« v Ljubljani, Celovška cesta št. 87, ki vam bo rado dalo podrobne informacije glede cen in kraja, kjer je možno kupiti ali graditi stanovanje. Zazidalne parcele ima v Vižmarjih, v Guncljah pri Šentvidu, na Brdu pri Vižmarjih, Medvodah, Vodica, Vikrčah, ob Zbiljskem jezeru in v Podutiku. Dvo- in dvoinpolsobna stanovanja je mogoče kupiti v Šiški pri Remizi, v Medvodah in Przanju.

Zemljišča se cenijo od 6 do 30 N din za 1 m². Najmanjša parcela meri 300, največja pa 600 m². Dvosobno stanovanje velja približno 80.000 N din, dvoinpolsobno pa do 95.000 N din.

TO STRAN OCEANA JE NOVI SVET

Nada Gaborovič

Nada Gaborovič je doma iz Maribora, kjer se je rodila in preživela svojo mladost. V začetku julija 1941 so jo Nemci skupaj z domačimi pregnali v Srbijo, kjer je preživela vsa okupacijska leta. Po vojni je študirala slavistiko, sedaj pa je profesorica v Mariboru. Izgala je doslej dva romana in objavila več črtic in novel. Novela, iz katere tu objavljamo odlomek, je bila objavljena v knjigi »Seženj do neba«, ki je izšla v Ljubljani leta 1965.

Novela govori o zavezniškem padalcu, sinu slovenskega izseljenca, ki je med zadnjo vojno moral s padalom skočiti iz poškodovanega letala. Ker je bil ranjen, se je potem zdravil v partizanski bolnišnici. Spozna se z ljudmi, ki so mu domači kot starši in z deželo, katero je poznal iz očetovih in materinih pripovedi.

»Pripravi se!«

Mark se je zdrnil ob ukazu. Hkrati je začutil sunek v bok. Branil se je občutka, ki je trdovratno vdiral vanj, občutka bojazni pred praznino, v katero bo moral skočiti. Morda bodo nemške strojnice prav tedaj merile posebno natančno. Nemara bi moral ostati med svojimi slikami v ateljeju, dokončati študij in zgolj poslušati materine mirne pripovedi o preteklosti, namesto da se ubada s strahom in igra junaka, ko ni zanj rojen, ker je pač le povprečen in vsakdanji mlad človek, ki ga je prevzel v enem od trenutkov očitek, da sedi doma na varnem, medtem ko se drugi bojujejo.

Fantje so v presledkih skakali. Zdaj ni ne kazalo ne preostajalo drugega. Letalo je gorelo.

Kje neki je materina rojstna vas? Tamle na levi? Ali tu na desni, za temi griči, ki se dotikajo obzorja?

Zdrnil se je, ker je začutil sunek, in ko je plaval po zraku, je razpiral oči, kot bi hotel zajeti podobo krajev v vsej njihovi razsežnosti. Oster občutek zavesti, da mora misliti o hipih, ki prihajajo, ga je streznil in iztrgal iz omotičnosti, v kateri je čemel pravzaprav ves čas, odkar so o prvem svitu vzleteli.

Ker si ni prizadeval, je bil stik z zemljo dokaj boleč. Čutil je bolečino v plečih. Obležal je in šele čez čas pogledal po sebi navzdol. Opazil je, niti najmanj začuden, da je obleka prepojena s krvjo. Rad bi umrl naglo, ne da bi pogledal kakemu Nemcu v obraz. Zato je zaprl oči in čakal. Toda nikogar ni bilo k njemu. Nema tišina je bila razlita vse naokrog. Ko je končno le odprl oči, je zapazil goreče letalo, ki se je sukalo okoli svoje osi in se v naslednjem trenutku zarilo v zemljo.

Čudna toplota mu je prežela telo. Spreletel ga je srh ugodja, kot da bi se iznenada povezal z zemljo svojih staršev, s katero se bo kmalu stopil v eno. Stare podobe, kakor jih je izzivala mati, so oživele, mu postale nepričakovano ljube, in kot bi hotel poslednjič objeti s pogledom dobro znano, vendar v resnici tujo stran neba, je spet trudoma razklenil trepalnice. Imel je le še malo moči. Vendar se mu je posrečilo. Toda namesto modrine, ki bi

Na dan mrtvih ob grobnici narodnih herojev v Ljubljani (Foto: Z. Deniša)

moralna zdaj, ko je jutro zablestelo v vsej svoji lepoti, biti tiste svojevrstne barve, kakršna zmerom znova očara umetnika, mu je nekaj temnega zastrlo svod in nek glas je zaklical: »Tule leži eden!«

»In tega je še nekaj! Cel je, bi dejal. Vsaj veliko bolj kot so drugi. Najbrž je samo nezavesten. Grmovje ga je rešilo.«

Glas. Mark se je v sebi nasmehnil. Očetov glas. Zategnjena, pojoča govorica, malce hrapav prizvok in na dnu rahla hudomušnost. Tako je govoril oče, kadar sta hodila med polji Minnesote. Oče se ni nikoli povsem dobro naučil tujega jezika in Mark je moral upoštevati njegovo voljo in je bral knjige, ki so prihajale iz daljnega starega kraja.

Zdaj, ko je mislil o tem, ga je lenobno ugodje zapustilo. Jasna, kot rezilo ostra sedanost je izrinila podobe, ki jih je bojazen pred smrtjo izbrskavala iz podzavesti. Čutil je spet telo in volja se je porodila, zato je odprl oči in zapazil tik nad seboj gladek, mlad obraz; preiskujoče, tipajoče bistre oči so polzele po njem. Napol obrnjen v stran je drugi odvezoval padalo. Lahko da je počenjal še kaj drugega, toda Mark ni ne vedel ne zaznal. Komaj da je mogel okreniti glavo za spoznanje v drugo smer; več ni bilo v njegovi moči.

»Kje so zdaj Nemci?«

Vprašanje se mu je izmuznilo iz stisnjene grla, še preden je domislil do kraja. Še preden se je zavedel svoje želje, da bi partizana čimprej spoznala, česa ne smeta govoriti. V tej želji je bila vsa njegova nemoč, plahost pred neogibnim, strah razrastel do skrajnih meja. Čutil je, kako se kopicí v njem preveč neznosnega in ga razžira.

»O, Nemci? Tamle doli, že daleč spodaj. Ženemo jih ko pastir čredo. Sami paberki, če veste, kaj mislim povedati.« Potem se je Sivec sredi smeha, ki se mu je utrgal, presenečeno zaustavil, zažvižgal in z roko trznil tako močno, da se je zasilna nosilnica nevarno zamajala in bi Mark skoraj zdrsnil z nje.

»Mislim sem, da nosim Amerikanca,« je končno rekel in se uravnal v enakomerni hoji. Po malem mu je bilo še zmerom nerodno zase in za tovariša, ker je obotavljivo končal: »Pa v tej hudirjevi vojni nikoli ne veš, s kom imaš opravka.« Zasmejal se je vase, tovariš pa mu je osorno ukazal: »Ne čvekaj vendar toliko, stari. Kaj veva midva o njem. Samo vznemirjaš ga. Navsezadnje,« je šepnil, toda Markovo čuječno oko, ki je prežalo na vsak šum in besedo, ni preslišalo niti zloga, »nama izdihne še na rokah. Saj veš, kaj nama je zabičala Helena, da najdeva živega vsaj enega.«

Marka je zapeklo, da se je komaj obvladal.

»Pustita me!« je zahropel in se skušal privzdigniti. Za dolga leta nesmiselnega življenja ne bo zmogel moči. Hromec. Za to je treba poguma. In volje in vztrajnosti. In ne matere, kot je njegova, ki bi jo strlo, ko bi ga sprejela takega.

»Bodi čisto miren in priden. Zdajle gremo prek brisanega prostora.«

Ker je ranjenec molčal, je drugi, ne tisti z očetovim glasom, ki ga je pekla vest, ker je bil tako neprevidno zgovoren, pripomnil: »Si razumel?«

Divje drhteč v sebi je Mark komaj zmogel odgovor. Kratko je zamrmral: »Razumel.«

Premerili so nevarno področje, ne da bi se jim karkoli pripetilo.

Na majhni čistini sta nosača za hip postala.

»Si Amerikanec?«

Tudi očeta je zmerom zanimala vsaka podrobnost, vsemu je želel priti do dna.

Za čuda Marka vprašanje ni motilo, čeprav se drhtenje v njem še sploh ni poleglo. Čudno vprašanje, ki nanj nenadoma ni znal odgovoriti. Ne zgolj z eno besedo, s pritrdilnico ali nikalnico.

»Rodil sem se v Ameriki in živel tam vse, dokler nisem odšel v vojsko,« je končno trudoma izdaval. »Moji starši so se takoj po prejšnji vojni izselili tja.«

Kazalo je, da sta vendarle precej presenečena. Tišina, ki je nastala, je vsrkavala njuno dihanje, ko so se začeli vzpenjati navkreber, v rahlo vzpetino. Nato so se morali spustiti strmo navzdol in med drevjem se je zasvetila poseka. Moža sta položila ranjenca na tla. Mark je zagledal njuna zaripla obraza, s katerih je curljaj znoj. Hkrati je opazil vrsto pokritih trupel in vnovič ga je obšla goreča želja, da bi bil sam med njimi.

»Hotel sem reči,« je obotavljivo rekel mož z očetovskim glasom, »da je lepo, da si prišel k nam.«

ILEGALCI

Ljubljana ni imela na skrbi samo partizanske vojske, temveč tudi ilegalce, ki jih je bilo treba seveda preživljati, poleg njih pa še zapornike in internirance. Zapornikom in internirancem so pošiljali pakete, poseben kolektiv, ki je skrbel za izdelovanje škatel z dvojnimi dnom, je v škatle dajal vojaške in politične informacije, ki jih je prinašal narodnoosvobodilni tisk. Pravna pomoč je skrbel za zagovarjanje obtožencev in za nasvete zapornikom, kako naj odgovarjajo v preiskavi in pred sodiščem. A najbolj zanimiva in kočljiva je bila skrb za ilegalce. Zvečer ali ponoči je v hišo ljubljanskega meščana stopil skrivnosten tujec z geslom na jeziku. Prijazno so ga sprejeli v družinski krog, skupaj z družino je pojedel, izjavil, da mu je ime ali Nace ali Jurij ali Janez ali kaj se ve kaj, se malce porazgovoril o najbolj sivih vsakdanjih rečeh, prespal — in spet odšel. Ponekod so se taki ilegalci ustavili za dalj časa, a prej, preden so prišli v hišo, so se v tisti hiši prikazali neznani zidarji in sezidali skrivališča, kamor so v primeru nevarnosti ilegalca skrili. Take vrste ilegalca, ki je ostal v hiši dalj časa in je imel »bunker«, je sprejemal na obiske enkrat ali pa dvakrat na dan kakšno preprosto dekle ali utrujeno ženo in ta mu je prinašala nadvse važno pošto in odnašala, kar ji je on dal. In nato je nenadoma spet odšel — neznano kam. Sicer pa nihče ni bil radoveden. Nihče ni vedel za nikogar. Te ljubljanske figure iz časa narodnoosvobodilne vojne, ki jim v svetovni literaturi sploh ni mogoče najti primere, so še najbolj podobne božjim ljudem, ki čisto anonimno hodijo po Indiji in se bojujejo za neko nejasno srečo brez osebne prizadetosti oziroma egocentričnosti. Ti ljudje so pomenili višek slovenstva v Ljubljani.

(Odlomek iz knjige Jožeta Javorška: Vodnik po Ljubljani)

V restavraciji**At the Restaurant****En el restaurante**

Restavracija je polna ljudi.

Če Jože ne bi prišel tako zgodaj, ne bi našel prostora.

Pri mizi ob oknu je sedela mlada žena z otrokom.

Jože je prosil, če lahko prisede.

Žena je z vljudnim nasmehom privolila.

Natakar: Kaj želite, prosim?

Jože: Prosim, pokažite mi jedilni list.

Če ne bi pravočasno umaknil jedilnega lista, bi ga otrok polil.

V tem hipu je namreč prevrnil kozarec z vodo.

Žena: Oprostite, prosim!

Jože: Prosim, nič hudega. Otroci so otroci.

Natakar se vrne.

Jože: Prinesiti mi, prosim, najprej govejo juho in svetujte mi, prosim, kakšno jed bi si izbral.

Natakar: Imamo telečjo in svinjsko pečenko in po naročilu biftek z jajcem ali zrezek. Imamo tudi nekaj domačih specialitet.

Jože je pregledal cene.

Če bi izbral po okusu, bi naročil biftek. Tako pa se je odločil za obloženo govedino.

Jože: Če je govedina mastna, mi raje prinesite telečjo pečenko.

Natakar: Lahko naročim pusto govedino.

Natakar se je čez pet minut vrnil s krožnikom.

Govedina je bila obložena z zeljem, špinac, cvetačo, korenjem, grahom, rdečo peso, krompirjem, rižem in solato.

Natakar: Kaj boste pa pili, prosim?

Jože: Prinesite mi, prosim, dva deci kisle vode.

Žena: Ali vam smem ponuditi črno kavo, ker vas je moj otrok nadlegoval?

Jože: Prosim, če ste tako prijazni, toda res ne bi bilo treba.

The restaurant is full of people.

If Jože hadn't come so early, he wouldn't have found any place.

A young woman and a child were sitting at a table by the window.

Jože asked her, if he could join them.

The woman consented with a polite smile.

Waiter: What will you have, please?

Jože: The menu, please.

If he didn't remove the menu in time, the child would spill it. Just at that moment he namely upset a glass of water.

Woman: I beg your pardon!

Jože: Surely. Children are children.

The waiter returns.

Jože: Bring me first clear soup, please, and advise me which dish to choose.

Waiter: We have roast veal and pork and beefsteak with egg or steaks any style à la carte. We have also some national specialties.

Jože examined the prices.

If he chose to the taste, he would order a beefsteak. But so he decided in favor of garnished beef.

Jože: If the beef is fat, I'd rather have roast veal.

Waiter: I can order lean beef.

The waiter returned with the plate in 5 minutes.

The beef was dressed with cabbage, spinach, cauliflower, carrots, peas, beetroot, potatoes, rice and green salad.

Waiter: Will you have anything to drink?

Jože: Bring me 2 deciliters of mineral water, please.

Woman: Mau I treat you to black coffee, because my child has been a nuisance?

Jože: Please, if you are so kind, but it really wouldn't be necessary.

El restaurante está lleno de gente.

Si Jože no vendría tan temprano, no encontraría lugar.

A la mesa (que está) junto a la ventana estaba (sentada) una mujer joven con su niño.

Jože le pidió permiso para sentarse (a su lado).

La mujer, con una sonrisa cortés, le permitió.

Camarero: Ordene usted.

Jože: Muéstreme, por favor, la carta.

Si no hubiera retirado la carta a tiempo, el niño la hubiera mojado. Es que en esto momento ha vertido el vaso de agua.

Mujer: ¡Disculpe, por favor!

Jože: No tiene importancia. Los niños son los niños.

El camarero vuelve.

Jože: Tráigame primero una sopa de res y aconséjeme por favor, que escogería para el segundo plato.

Camarero: Tenemos ternero o porcino asado y, para preparar, bisté con huevo, y chuletas. Además tenemos algunas especialidades nacionales.

Jože examinó los precios.

Si escogería a su agrado, ordenaría el bisté. Sin embargo, se decidió por la carne de res con verduras.

Jože: Si la carne de res es grasienta, prefiero que me traiga ternero asado.

Camarero: Puedo encargarle carne magra de res.

A los cinco minutos el camarero volvió con el plato.

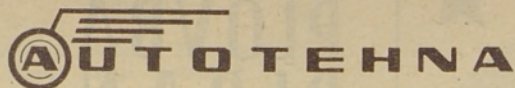
La carne estaba aderezada con repollo, espinaca, coliflor, zanahoria, guisantes, remolacha, papas, arroz y ensalada.

Camarero: ¿Desea algo para beber?

Jože: Tráigame 2 decilitros de agua mineral.

Mujer: ¿Me permite ofrecerle un café por la molestia que le ocasionó mi niño?

Jože: Si es tan amable ... pero verdaderamente no sería necesario.

AUTOTEHNA

ZAGREB — JUGOSLAVIJA
Martićeva 51

HITRO — UDOBNO

Ko pridete na obisk v Jugoslavijo, potujte s komfortnimi avtomobili, ki vam jih nudi servis

RENT A CAR

Predstavništva:

ZAGREB, Ulica Braće Oreški 5, tel. 573 133
BEOGRAD, Obilićev venac 5, tel. 629 423
OPATIJA, Garaža Evrope, tel. 71 666
SPLIT, Hotel »Marijan, tel. 42 976
DUBROVNIK, Lazaret Ploče 6/6, tel. 26 48
LJUBLJANA, Resljeva 20, tel. 33 913

JACHTING ZA KRIŽARJENJE PO MORJU!

Splošno gradbeno podjetje

KONSTRUKTOR

Maribor

Sernčeva ulica 8, telefon 22 881

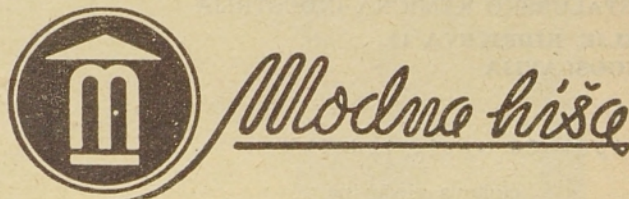
gradi doma in v tujini objekte vseh vrst

V Mariboru lahko kupite takoj vse-
ljiva družinska stanovanja različne
opremljenosti v bloku ali v vrstni
hiši. Po naročilu vam zgradimo
hišo po vašem okusu v kateremkoli
kraju Jugoslavije

Tekstil in konfekcija
za dom, delo
ali potovanje

Prodajni servis

LJUBLJANA-MARIBOR

Pri plačilu v devizah
uživete popust

Autocommerce

LJUBLJANA, TRDINOVA ULICA 4

GENERALNI ZASTOPNIKI SVETOVNO ZNANIH
TOVARN

MERCEDES-BENZ

avtomobili, osebni, tovorni, avtobusi, ladijski
in stabilni motorji

AUTO-UNION

avtomobili

MICHELIN

gume za vsa vozila

Velika zaloga rezervnih delov
Servisna služba organizirana po vseh večjih krajih
Jugoslavije

ZAHTEVAJTE PONUDBE!

C Cinkarna Celje C

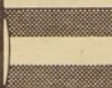
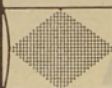
METALURŠKO KEMIČNA INDUSTRIJA
CELJE, KIDRIČEVA 19
JUGOSLAVIJA

priporoča svoje izdelke:

cinkova pločevina
cinkova žica
cinkovo belilo
cinkov sulfat
žveplena kislina
litopon
ultramarin
svinčeni oksidi
pomožna sredstva za tekstil in usnje
organska barvila
suhe zemeljske barve
modra galica

SPLOŠNA PLOVBA PIRAN

vzdržuje z modernimi tovorno-
potniškimi ladjami

- redno linijo okoli sveta
- redno linijo Jadran—Južna Amerika—Jadran
- redno linijo Jadran—Zahodna obala Afrike—Jadran

ter nudi ladijske prevoze po vsem svetu z modernimi tovornimi ladjami od 8000 do 18.000 ton nosilnosti

MESTNA GALERIJA V LJUBLJANI,

Mestni trg 5, poleg Magistrata

ima v svojih prostorih tudi prodajni prostor, v katerem so naprodaj umetniška dela vseh živečih slovenskih likovnih umetnikov

Cena malih oglasov do 30 besed je 50 N din ali enakovrednost v drugi valuti za naročila iz inozemstva. Pri obširnejših oglasih bomo za vsako nadaljnjo besedo zaračunali 1 N din ali enakovrednost v drugi valuti

Za objavo fotografije, ki bi jo morda želeli ob oglasu oziroma za izdelavo klišeja, je cena naslednja:

mali oglasi

kliše velikosti do 50 cm² 26 N din, do 100 cm² 33 N din, do 200 cm² 46 N din

Velikost enega kvadratnega centimetra (cm²) je enaka 0,155 kvadratnega palca

Naročniki »Rodne grude« imajo pri objavi malih oglasov 10 % popusta

Večja nedokončana hiša, sonča lega, ob vasi Veliko Trebeljevo (25 km od Ljubljane) z 1150 m² zemlje naprodaj. Cena 35000 N din (2800 dolarjev). Informacije ali slike na zahtevo. Ponudbe pod »Izredna prilika«.

Prodam enostanovanjsko novejšo hišo z lepo okolico, oddaljeno 4 km od Kranja, ob glavni cesti na Jezersko. Garaža, sadni in zelenjavni vrt 1095 m². Na željo pošljem fotografijo. Cena 105.000 N din. Naslov: Vinko ŠEŠKO, Milje 22, Kranj.

Jesen na asfaltu Ljubljane
Foto: Leon Dolinšek

Ste se že odločili, kaj boste
kupili prijatelju za Novo leto?
Najprimernejše darilo je lepa
gramofonska plošča. Slovenska
izseljenska matična mišica
na vas: na dveh mono in stereo
ploščah vam je pripravila
izvirno slovensko opero, ki
jo pejejo najboljši pevci ljubljanske
Opere, prepletene s
številnimi narodnimi pesmi
in motivi.

GORENJSKI SLAVČEK

Pišite nam!
Plošči vam pošljemo takoj.

